

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Talousnäkymät ja palkanmuodostus Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti 24.6.2020

Talousnäkymät

Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2020:57

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:57

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti 24.6.2020

Valtiovarainministeriö

ISBN PDF: 978-952-367-334-2

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtiovarainministeriö		24.6.2020
Tekijät	Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan sihteeristö (VM)		
Julkaisun nimi	Talousnäkömät ja palkanmuodostus		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti 2020:57		
Diaari/hankenumero		Teema	Talousnäkömät
ISBN PDF	978-952-367-334-2	ISSN PDF	1797-9714
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-334-2		
Sivumäärä	39	Kieli	suomi
Asiasanat	palkanmuodostus, kilpailukyky, ostovoima, talousnäkömät		
Tiivistelmä <p>Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan palkanmuodostuksen seurantaraportissa selvitetään ansioiden, hintojen ja ostovoiman sekä kilpailukyvyn kehitystä ja kehitysnäkymiä.</p> <p>Vuonna 2019 nimelliset ansiot nousivat 2,2 % ja kuluttajahinnat 1,0 %. Palkansaajien yhteenlaskettu käytettävissä oleva reaalitylo eli ostovoima lisääntyi 2,1 %.</p> <p>Talouden taantuma lisää työttömyyttä. Vuonna 2020 palkansaajien ostovoima supistuu 1,3 %, kun työllisyys vähenee. Ostovoima kasvaa kuitenkin 1,1 % vuosina 2021 ja 2022 kun työpanos jälleen lisääntyy. EU komissio ennustaa Suomen palkansaajakorvausten kasvun palkansaajaa kohden olevan vuosina 2019–2021 keskimäärin 2,1 %, mikä ylittää euroalueelle ennustetun keskiarvon 1,1 %, mutta esimerkiksi Suomen osalta siinä ei ole huomioitu tilapäisen TyEL-maksuennuksen vaikutusta.</p> <p>Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan kokoonpanoon kuuluvat: Juho-Pekka Jortama (VTML), Mika Juutinen (KT), Kalle Karttunen (MTK), Ilkka Kaukoranta (SAK), Mika Kuismanen (SY), Tytti Naukkarinen (SAK), Patrizio Lainà (STTK), Meri Obstbaum (SP), Helena Pentti (SAK), Martti Pykäri (Palta ry), Petteri Rautaporras (Teknologiaeollisuus ry), Pekka Sinko (VNK), Pasi Sorjonen (Akava), Marko Synkkänen (VM), Heikki Taulu (Akava), Penna Urrila (EK), Mari Ylä-Jarkko (TK), Markus Sovala (VM, pj.), Mikko Spolander (VM, vpj.), Pasi Koikkalainen (VM, siht.) ja Harri Kähkönen (VM, siht.).</p>			
Kustantaja	Valtiovarainministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet		24.6.2020
Författare	Sekretariatet för utredningskommissionen för inkomst- och kostnadsutvecklingen (FM)		
Publikationens titel	Ekonomiska utsikter och lönebildning		
Publikationsseriens namn och nummer	Rapport av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling 2020:57		
Diarie- /projektnummer		Tema	Ekonomiska utsikter
ISBN PDF	978-952-367-334-2	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-334-2		
Sidantal	39	Språk	finska
Nyckelord	lönebildning, konkurrenskraft, köpkraft, ekonomiska utsikter		
<p>Referat</p> <p>I den uppföljningsrapport om lönebildningen som utarbetats av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling redogörs det för hur inkomsterna, priserna, köpkraften och konkurrenskraften utvecklas samt utvecklingsutsikterna för dem.</p> <p>År 2019 steg de nominella inkomsterna med 2,2 % och konsumentpriserna med 1,0 %. Löntagarnas sammanlagda disponibla realinkomst, dvs. köpkraft, ökade med 2,1 %.</p> <p>Den ekonomiska recessionen ökar arbetslösheten. År 2020 minskar löntagarnas köpkraft med 1,3 % i och med att sysselsättningen minskar. Köpkraften ökar dock med 1,1 % åren 2021 och 2022, när arbetsinsatsen åter ökar. EU kommissionen förutspår att i Finland ökar löntagaresättningar per löntagare i genomsnitt med 2,1 % under åren 2019–2021, vilket överstiger det beräknade medeltalet för euroområdet med 1,1 %. I medeltalet har man dock inte till exempel i fråga om Finland beaktat effekterna av den tillfälliga sänkningen av ArPL-avgiften.</p> <p>Till kommission för inkomst- och kostnadsutveckling hör: Juho-Pekka Jortama (SAMV), Mika Juutinen (Kommunarbetsgivarna), Kalle Karttunen (MTK), Ilkka Kaukoranta (FFC), Mika Kuismanen (FF), Tytti Naukkarinen (FFC), Patrizio Lainà (FTFC), Meri Obstbaum (FB), Helena Pentti (FFC), Martti Pykäri (Palta ry), Petteri Rautaporräs (Teknologiateollisuus ry), Pekka Sinko (SRK), Pasi Sorjonen (Akava), Marko Synkkänen (FM), Heikki Taulu (Akava), Penna Urrila (EK), Mari Ylä-Jarkko (Statistikcentralen), Markus Sovala (FM, ordf.), Mikko Spolander (FM, vice ordf.), Pasi Koikkalainen (FM, sekr.) ja Harri Kähkönen (FM, sekr.).</p>			
Förläggare	Finansministeriet		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Suhdannekuva vuosille 2020–2022	8
1.1	Yleinen talouskehitys	8
1.2	Ajankohtainen työllisyystilanne	11
2	Ansiokehitys	17
3	Hinnat ja ostovoima	20
3.1	Hinnat	20
3.2	Palkansaajien yhteenlaskettu ostovoima	21
4	Talouden kilpailukyky	23
4.1	Palkat, tuottavuus ja yksikkötyökustannukset Suomessa ja euroalueella	23
4.2	Kustannuskilpailukyky	26
4.3	Muut koko talouden kustannuskilpailukyyn indikaattorit	28
4.4	Kilpailukyky ja tulonmuodostus	30
	Liitteet	35

TIIVISTELMÄ

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan palkanmuodostuksen seurantaraportissa selvitetään ansioiden, hintojen ja ostovoiman sekä kilpailukyvyn kehitystä ja kehitysnäkymiä. Toimikunta hyödyntää arvioissaan valtiovarainministeriön suhdanneennustetta, joka on julkaistu VM:n kansantalousosaston Taloudellisessa katsauksessa 16.6.2020 sekä Euroopan komission kevään 2020 talousennustetta, joka on julkaistu 6.5.2020.

Maailmantalouden taantuma ja koronaviruksen leviämisen hillitsemiseksi tehdyt rajoitustoimet supistavat Suomen taloutta merkittävästi tänä vuonna. Tuotannon jyrkkä supistuminen, työllisyyden väheneminen, hintojen ja kustannusten nousun hidastuminen sekä harjoitettu politiikka vaikuttavat moniin indikaattoreihin paljon keskimääräistä suhdannevaihtelua enemmän.

Taloukasvu ja voimistunut työvoiman kysyntä nostivat v. 2019 työllisten määrän 1,0 % edellisvuotta korkeammaksi työllisyysasteen noustessa 72,6 prosenttiin. Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä bruttokansantuote supistui, mutta työllisyys vielä lisääntyi edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Talouden taantumana ja covid-19-epidemian seurausten odotetaan supistavan työllisten määrää tänä vuonna 2,5 %. Koko vuoden 2020 työllisyysasteen ennakoidaan laskevan 70,8 prosenttiin ja edelleen 70,7 prosenttiin v. 2021 työllisyyden ja työikäisen väestön vähentyessä. Talouden vaimea elpyminen ei vielä ehdi lisätä työllisyyttä v. 2021 ja työttömyysaste nousee 9 prosenttiin.

Nimelliset ansiot lisääntyivät viime vuonna 2,2 %. Vuosille 2020–2021 neuvotellut sopimuskorotukset nostavat palkkoja tänä vuonna 1,2 % ja ensi vuonna noin puoli prosenttiyksikköä enemmän. Ansiotasoa kasvaa VM:n ennusteen mukaan 1,6 % v. 2020. Suuremmat sopimuskorotukset nopeuttavat ansioiden kasvua ensi vuonna. Nimellisasioiden ennustetaan kasvavan 2,5 % v. 2021. Työllisyyden voimakkaan supistumisen myötä palkkasumma pienenee tänä vuonna vajaat kolme prosenttia. Tehdyn työn määrän eli työtuntien kasvun odotetaan ensi vuonna lisäävän ansiokehitys huomioiden palkkasummaa lähes kolme prosenttia koko taloudessa.

Vuoden 2020 ensimmäisellä vuosineljänneksellä kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli 0,8 %, kun vuoden 2019 inflaatioksi muodostui 1,0 %. Erityisesti ruuan hintojen nousu kiihdytti inflaatiota tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Ennuste vuoden 2020 inflaatioksi on 0,3 %. Öljyn hinnan lasku alentaa energian kustannuksia ja näkyy suoraan energian hinnan laskuna. Inflaatiopaineiden odotetaan kokonaisuutena olevan vähäisiä ennustejakson seuraavina vuosina. Ansiotason nousun odotetaan vähitellen heijastuvan laajemmin hintoihin. Kulutuskysyntä kasvaa tasaisesti, mutta koronakriisin tuoma epävarmuus hidastaa kysynnän palautumista kriisiä edeltävälle tasolle. Vuonna 2021 kansallisen kuluttajahintaindeksin odotetaan nousevan 1,1 %.

Kansantalouden palkansaajien yhteenlasketun ostovoiman kehitys määräytyy ansiotason, työllisyyden, inflaation, verotuksen ja tulonsiirtojen perusteella. Palkansaajien ostovoima supistuu 1,3 % vuonna 2020, mutta lisääntyy jälleen 1,1 % vuosina 2021 ja 2022. Ostovoiman kasvua hidastaa covid-19-epidemia ja sen vaikutukset talouden kehitykseen. Tulonsiirtojen kasvu vaimentaa työllisyyden alentumisen vaikutusta palkansaajien yhteenlaskettuun ostovoimaan.

Suomessa palkansaajakorvaukset¹ palkansaajaa kohden nousivat 1,6 % vuonna 2019, kun euroalueella ne nousivat keskimäärin 2,0 %. Komissio ennustaa Suomen palkansaajakorvausten kasvun palkansaajaa kohden olevan vuosina 2019–2021 keskimäärin 2,1 %, mikä ylittää euroalueelle ennustetun keskiarvon 1,1 %. Komission Suomen ennusteessa ei ole huomioitu koronakriisin aikana päätettyjä toimia työnantajien sivukulujen alentamiseksi kuten TyEL-maksun alentamista 2,6 %-yksiköllä tai valtion osallistumista peruspäivärahaa vastaavalla summalla lomautuspäivärahojen rahoittamiseen, joka pienentää työn sivukuluihin kohdistuvaa korotuspainetta. Toimikunnalla ei ole tietoa muissa maissa tehdyistä vastaavista järjestelyistä.

¹ Palkansaajakorvaukset käsittävät palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaaliturvamaksut.

1 Suhdannekuva vuosille 2020–2022

1.1 Yleinen talouskehitys

Vuonna 2019 Suomen BKT lisääntyi noin prosentin. Kasvua tuli ennen kaikkea nettoviennistä. Tänä vuonna covid-19-epidemiaan liittyvät rajoitustoimet supistavat taloutta merkittävästi. Talouden näkymät niin Suomessa kuin maailmalla ovat hyvin epävarmat. Taantuma heikentää myös julkista taloutta, sillä epidemian hoitaminen edellyttää suuria julkisia panostuksia, ja talouskasvua tukevat elvytystoimet kasvattavat julkisia menoja.

Julkinen talous velkaantuu tänä vuonna nopeasti. Julkisen talouden alijäämä kasvaa VM:n ennusteen mukaan yli 8 prosenttiin ja julkisyhteisöjen velka kipuaa noin 71 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Tulojen ja menojen välinen epätasapaino pienenee lähivuosina väliaikaisten talouden tukitoimien päättyessä ja kasvun elpyessä. Julkinen talous on 2020-luvun puoliväliä lähestyttäessä kuitenkin edelleen selvästi alijäämäinen.

Covid-19-pandemia on ajanut maailmantalouden syvään taantumaan. Pandemian leviämisen estämiseen tähtäävät rajoittavat toimet ja tartunnan pelko ovat johtaneet taloudellisen aktiviteetin jyrkkään supistumiseen keväällä. Teollinen tuotanto on kärsinyt arvoketjujen katkoksista, mutta eniten maailmanlaajuisesti on kärsinyt palvelusektori. Työllisyystilanne on heikentynyt nopeasti ja julkisten talouksien velkaantuneisuus kasvaa jyrkästi. Maailmantalous supistuu VM:n ennusteen mukaan tänä vuonna 5,1 prosenttia.

Euroalue on kärsinyt suurista talouksista ehkä eniten. Monella palvelualalla aktiviteetti pysähtyi käytännössä kokonaan maaliskuun alkuun. Myös teollinen tuotanto on supistunut väli tuotteiden ja komponenttien saatavuuden häiriöistä sekä kysynnän supistumisesta johtuen. Koko vuoden tasolla euroalueen talous supistuu 7,2 % tänä vuonna, ja elpyy 2,9 prosentilla ensi vuonna.

Vuonna 2020 Suomen BKT supistuu VM:n ennusteen mukaan 6,0 %. Rajoitustoimet supistavat taloutta merkittävästi Suomessa, ja Suomen keskeisimmät kauppakumppanit ovat kärsineet rajoituksista vielä enemmän. Suomen tärkeimmillä vientimarkkinoilla talouden aktiviteetti on heikentynyt olennaisesti alkuvuonna, joten vientiteollisuuden näkymät ovat heikot ennustejakson alkupuolella. Yksityisten investointien kasvun arvioidaan hidastuvan roimasti, mutta julkiset investoinnit kasvavat merkittävästi. Tuotannon investointien näkymät ovat synkät. Yksityinen kulutus supistuu paljon, sillä

palveluiden kulutus on kärsinyt liikkumisen ja liiketoiminnan rajoituksista ja kestokulutustavaroiden kysyntä on romahtanut. Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu on tänä vuonna heikkoa.

Vuonna 2021 talous kääntyy VM:n ennusteen mukaan 2,5 prosentin kasvuun. Nopeimmin palautuu yksityinen kulutus. Vienti lähtee kasvuun vuoden 2020 loppupuoliskolla, vaikka maailmanlaajuinen epävarmuus tartuntojen toisesta aallosta hidastaakin viennin elpymistä. Viennin volyymi ei saavuta covid-19-pandemiaa edeltävää tasoa tarkastelujakson lopulla. Vuonna 2022 BKT kasvaa 1,7 prosenttia. Ennustejakson loppua kohti vahvempi kysyntä sekä kansainvälisesti että kotimaassa tukee kone- ja laiteinvestointeja, ja rakentaminen kasvaa taas.

MAAILMANLAAJUISESTA TAANTUMASTA AIHEUTUVA EPÄVARMUUS

Maailmantalouden taantuma ja koronaviruksen leviämisen hillitsemiseksi tehdyt rajoitustoimet supistavat Suomen taloutta merkittävästi tänä vuonna. Tuotannon jyrkkä supistuminen, työllisyyden väheneminen, hintojen ja kustannusten nousun hidastuminen sekä harjoitettu politiikka vaikuttavat moniin indikaattoreihin paljon keskimääräistä suhdannevaihtelua enemmän. Tässä raportissa käsiteltäisiin ansioiden, hintojen, ostovoiman sekä kilpailukyvyn ennusteisiin liittyä tässä taloustilanteessa siten normaalia laajemmin epävarmuutta, joka lukijan on raporttia lukiessaan hyvä tiedostaa.

Taulukko 1. Keskeiset ennusteluvut 16.6.2020 (VM:n kansantalousosasto)

	2019	2017	2018	2019	2020**	2021**	2022**
	mrd. euroa		määrän muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	240	3,1	1,6	0,9	-6,0	2,5	1,7
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	95	4,1	5,5	2,2	-8,6	3,4	2,6
Kokonaistarjonta	335	3,4	2,7	1,3	-6,8	2,8	1,9
Tavaroiden ja palvelujen vienti	96	8,8	1,7	7,2	-14,0	5,5	3,8
Kulutus	182	0,6	1,9	0,9	-0,7	1,8	0,9
yksityinen	126	1,0	1,8	1,0	-3,5	3,5	1,4
julkisen	55	-0,2	2,1	0,9	5,9	-1,6	-0,1
Investoinnit	57	4,0	3,7	-0,8	-6,1	0,3	2,2
yksityiset	47	4,8	3,5	-1,0	-9,2	0,3	3,4
julkiset	10	0,2	5,0	0,3	8,0	0,3	-2,7
Kokonaiskysyntä	335	3,4	2,6	1,8	-6,5	3,0	2,2
kotimainen kysyntä	239	1,5	2,9	-0,3	-3,5	2,2	1,6

	2017	2018	2019	2020**	2021**	2022**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	226	234	240	228	237	245
Palvelut, määrän muutos, %	2,5	2,5	1,5	-5,4	2,8	1,5
Koko teollisuus, määrän muutos, %	8,4	-1,6	1,0	-9,1	4,3	3,6
Työn tuottavuus, muutos, %	2,9	-0,8	0,3	-1,2	1,3	1,5
Työlliset, muutos, %	1,1	2,6	1,1	-2,5	-0,5	0,5
Työllisyysaste, %	69,6	71,7	72,5	70,8	70,7	71,1
Työttömyysaste, %	8,6	7,4	6,7	8,5	9,0	8,8
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,7	1,1	1,0	0,3	1,1	1,4
Ansiotasoindeksi, muutos, %	0,2	1,7	2,2	1,6	2,5	2,0
Vaihtotase, mrd. euroa	-1,7	-3,8	-1,8	-7,1	-5,3	-4,4
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %	-0,8	-1,6	-0,8	-3,1	-2,2	-1,8
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,1
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	0,5	0,7	0,1	-0,1	-0,1	0,0
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:een, %	53,8	53,4	53,3	61,4	58,3	57,0
Veroaste, suhteessa BKT:een, %	42,9	42,4	42,1	42,9	43,1	42,9
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-0,7	-0,9	-1,1	-8,2	-5,1	-4,0
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-1,8	-1,2	-1,2	-7,3	-3,4	-2,8
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	61,3	59,6	59,4	71,3	73,5	75,5
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	46,8	44,9	44,3	54,8	55,8	56,9

1.2 Ajankohtainen työllisyystilanne

Talouskasvu ja voimistunut työvoiman kysyntä nostivat v. 2019 työllisten määrän 1,0 % edellisvuotta korkeammaksi työllisyysasteen noustessa 72,6 prosenttiin. Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä bruttokansantuote supistui, mutta työllisyys vielä lisääntyi edellisestä vuodesta. Huhtikuussa työllisten määrä kuitenkin supistui 2,2 % edellisestä vuodesta.

Työvoiman kysynnän kasvu hiipui talvella ja kääntyi selvään laskuun keväällä. Tilastokeskuksen mukaan avoimia työpaikkoja oli vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä vielä hieman enemmän kuin vuotta aiemmin. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan avoimien työpaikkojen trendi oli kuitenkin huhtikuussa selvässä laskussa. Lisäksi suomalaisten yritysten työllisyysodotukset olivat toukokuussa Euroopan komission luottamusindikaattorien mukaan erittäin matalalla. Vakanssiasteella², eli avoimien työpaikkojen osuudella kaikista työpaikoista, mitattuna työvoiman kysyntä oli viime syksynä Suomessa EU:n keskitasolla.

Talouden taantumien ja covid-19-epidemian seurausten odotetaan supistavan työllisten määrää tänä vuonna 2,5 %. Koko vuoden 2020 työllisyysasteen ennakoidaan laskevan 70,8 prosenttiin.

Työttömyys laski v. 2019 kaikilla alueilla ja kaikissa ikäryhmissä. Ensimmäisellä vuosineljänneksellä 2020 työttömien määrä lisääntyi Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 1,4 % edellisestä vuodesta. Huhtikuussa työttömyysasteen trendi nousi maaliskuusta prosenttiyksikön kymmenyksellä 6,8 prosenttiin.

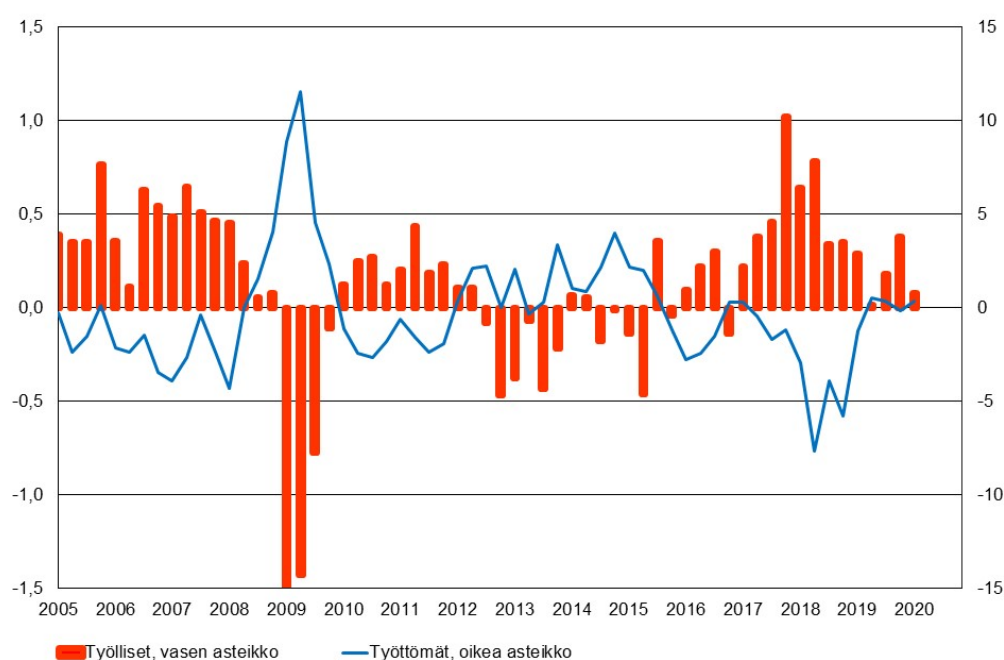
Työ- ja elinkeinoministeriön rekisteröimien työttömien työnhakijoiden määrä lisääntyi toukokuun lopussa 204 000 henkilöllä viime vuodesta, joista suurin osa oli koko-aikaisesti lomautettuja. Lomautettujen työnhakijoiden määrä on keväällä lisääntynyt ennätyksellisen paljon. Huhtikuun lopussa koko-aikaisia lomautettuja oli runsaat 160 000 henkilöä, kun helmikuun lopussa heitä oli vajaat 19 000. Toukokuun lopussa koko-aikaisia lomautettuja oli yli 155 000. Lisäksi osa-aikaisesti lomautettuja oli keväällä kymmeniä tuhansia. Työllisyyden laskun seurauksena työttömien määrä nousee merkittävästi myös työvoimatutkimuksen mukaisesti tilastoituna, vaikka vain osa lomautetuista määritellään työttömiksi. Ennuste koko vuoden 2020 työttömyysasteeksi on 8,5 %.

Kokonaistuotannon jyrkkä lasku tänä vuonna ja talouskasvun ennustettu vaimea elpyminen supistavat työvoiman kysyntää vuoden 2021 alkupuolelle saakka. Kotitalouksien ja yritysten epävarmuus tulevasta rajoittavat työvoimavaltaisten palvelualojen

² Lähde: Eurostat. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/job-vacancies>

työvoiman kysynnän elpymistä ja koko talouden työllisyys supistuu vielä v. 2021. Työvoiman kysyntä ei taantumien jälkeen täysin kohdistu samoille aloille kuin ennen taantumaa. Vaikka lomautusten eivät merkittävässä määrin oleteta muuttuvan laajoiksi irtisanomisiksi, työttömyysasteen ennustetaan nousevan 9 prosenttiin v. 2021. Työikäisen väestön vähentyminen hidastaa työllisyysasteen laskua, jonka arvioidaan alenevan 70,7 prosenttiin.

Kuvio 1. Työllisyys ja työttömyys, trendin muutos edellisestä neljänneksestä, %

Lähde: Tilastokeskus

Tilastokeskuksen (TK) ja työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) työttömyystilastojen välinen suuri ero työttömien määrässä pieneni vuodenvaihteeseen 2018/2019 asti. Sen jälkeen ero on taas suurentunut. Alkuvuonna 2020 työnvälitystilastossa oli keskimäärin 111 000 työtöntä enemmän kuin työvoimatutkimuksessa. TK:n ja TEM:in tilastoinnin työttömyyden ero johtuu pääasiassa kahdesta syystä. Ensinnäkin TEM:in työnvälitystilasto on käytännössä rekisteri, joka perustuu työnhakijan viimeksi ilmoittamaan statukseen. Jos työtön ei itse ilmoita TE-keskukseen työllistymisestään, tilastoidaan hänet edelleen työttömäksi työnhakijaksi, jolloin työttömien määrä voi näyttää todellista suuremmalta. Työttömien haastattelujen lisääminen vuodesta 2017 alkaen vähensi tätä rekisterivirhettä. Toinen ero syntyy ns. piilotyöttömistä, eli työttömistä jotka eivät ole hakeneet töitä viimeisten 4 viikon aikana. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa piilotyöttömiä ei lasketa työttömiksi, vaan heidät tilastoidaan työvoiman ul-

kopuolisiksi. Lisäksi kokoaikaisesti lomautetut työnhakijat tilastoituvat työvoimatutkimuksessa pääosin työllisiksi, jos heidät on lomautettu määräajaksi. TK:n mukaan määräaikaisesti lomautettuja oli huhtikuussa keskimäärin n. 64 000 henkilöä.

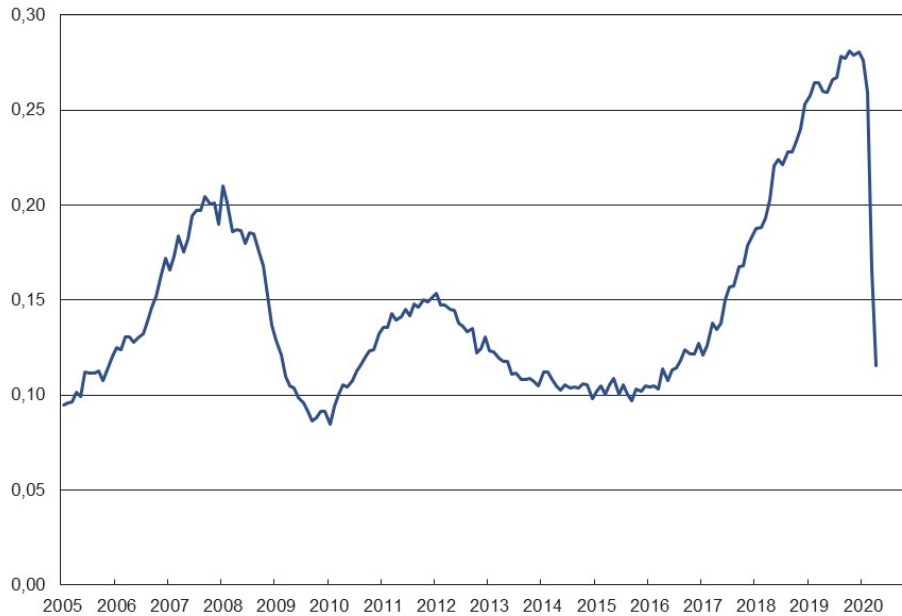
TK:n tilastoima piilotyöttömien määrä laski viime syksyyn saakka, mutta on sen jälkeen kääntynyt nousuun. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä piilotyöttömiä oli 90 000, mutta huhtikuussa heitä oli jo 196 000. Piilotyöttömien suuren määrän ennakoidaan kääntyvän laskuun ennustejaksolla, kun useammat TE -toimistoihin rekisteröityneistä työttömistä työnhakijoista alkavat etsiä aktiivisesti töitä työn kysynnän lisääntyessä talouden kääntymistä uudestaan kasvuun.

Rakenne- ja pitkäaikaistyöttömien³ määrä väheni v. 2019. Alkuvuonna 2020 määrä on kääntynyt uudestaan nousuun, sillä huhtikuussa heitä oli jo yli 15 000 enemmän kuin vuosi sitten. Suurin lisäys on ollut työvoimapalveluilta työttömäksi joutuneiden määrässä. Pitkäaikaistyöttömien määrä ei ehtinyt laskea finanssikriisiä edeltäneelle tasolle sillä 20–54-vuotiaita pitkäaikaistyöttömiä oli viime vuonna kaksi kertaa enemmän kuin v. 2008.

Työmarkkinoiden suhdannetilannetta voidaan arvioida tarkastelemalla avoimien työpaikkojen suhdetta työttömiin työnhakijoihin (kuvio 2). Mitä matalampi tämä suhdeluku on, sitä helpompaa yrityksille on löytää työntekijöitä, sillä työnhakijoita on runsaasti yhtä vakanssia kohti. Vastaavasti, työttömien työnhakijoiden työnsaantimahdollisuudet heikkenevät, kun avoimista paikoista kilpailee suuri joukko työnhakijoita.

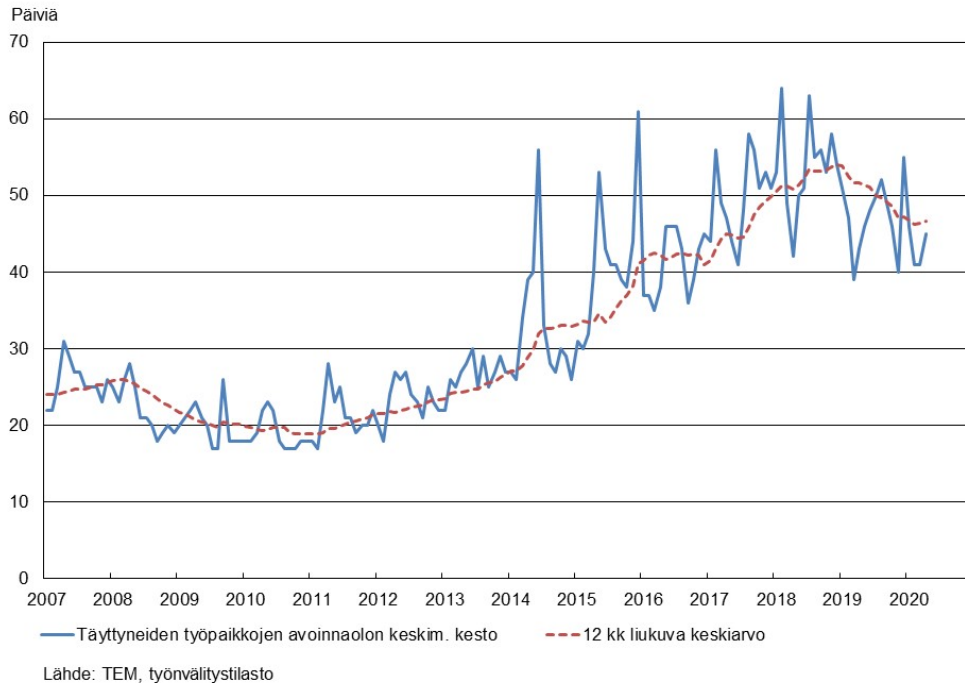
Avoimien työpaikkojen suhde työttömiin työnhakijoihin kävi viime vuoden lopulla huomattavasti korkeammalla kuin finanssikriisissä, mutta indikaattori kääntyi alkuvuonna jyrkkään laskuun. Työmarkkinoiden kireysindikaattorin nousu viime vuonna viittasi työmarkkinoiden kiristymiseen. Siitä huolimatta palkkaliikumukset pienenevät edellisestä vuodesta.

³ TEM määritelmän mukaan rakenteellinen työttömyys on pitkäaikaistyöttömien, toistuvaistyöttömien, työvoimapolitiittisista palveluista työttömäksi palanneiden ja näissä palveluissa toistuvasti kiertävien henkilöiden yhteismäärä.

Kuvio 2. Työmarkkinoiden kireys: avoimet työpaikat työtöntä työnhakijaa kohden

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

Täyttyneiden työpaikkojen avoinna olon keskimääräinen kesto kääntyi laskuun vuoden 2019 alussa (kuvio 3). Alkuvuonna 2020 keskimääräinen kesto ei ole enää laskeutunut. Tämä viittaa siihen, että työnantajien ei ole enää ollut helpompaa löytää sopivia työntekijöitä eikä/tai rekrytointiprosessi ei ole enää tehostunut. Edellisen suhdannehuipun aikana vuosina 2007–2008 avoinna olon kesto oli kuitenkin huomattavasti matalampi, mikä hankaloittaa tilaston tulkintaa ja siitä tehtäviä johtopäätöksiä. Työnvälitykseen erikoistuneiden yritysten kasvu on saattanut nostaa avoimien työpaikkojen määriä ja niiden avoinnaolon kestoja pysyvästi korkeammalle tasolle verrattuna finanssikriisiä edeltäneeseen aikaan, mutta tästä ei ole saatavilla tutkimustietoa. Työnvälitysyrityksillä on esimerkiksi tapana ilmoittaa avoimista paikoista suosituilla toimialoilla, vaikka konkreettista työpaikkaa ei olisikaan ilmoitushetkellä vielä tiedossa.

Kuvio 3. Täyttyneiden työpaikkojen avoinna olon keskimääräinen kesto päivinä

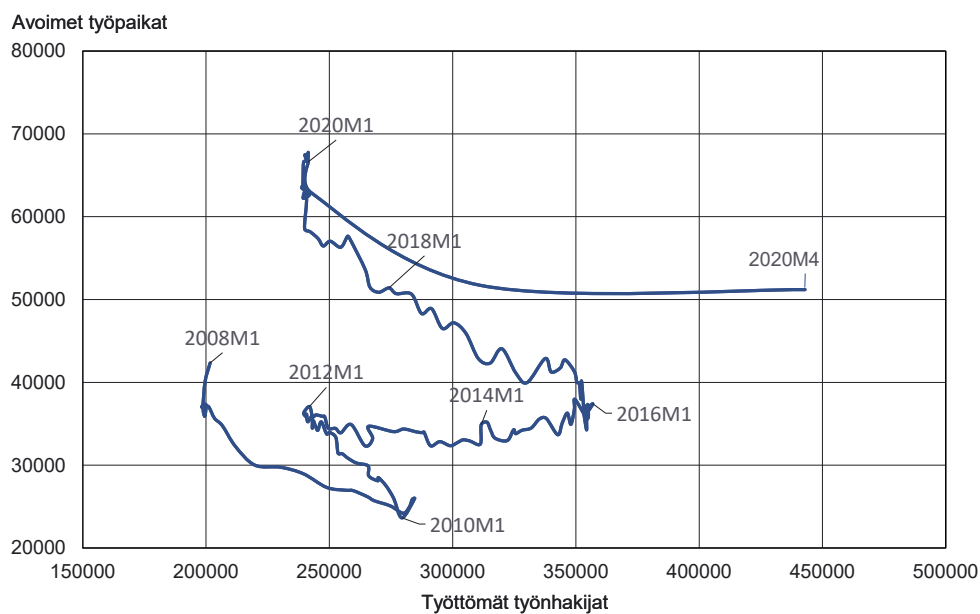
Kuvio 4 viittaa siihen, että työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmat lisääntyivät vuosina 2012–2015.⁴ Kun työnhakijoiden ja työpaikkojen yhteensopivuudessa ei ole ongelmia, avointen työpaikkojen lisääntymisen pitäisi vähentää työttömyyttä. Vuosien 2012–2015 kehitys siirsi kuvion 4 käyrää selvästi loitommaksi vasemmasta alanurkasta. Tällaisen siirtymän katsotaan yleisesti merkitsevän, että työmarkkinoiden toimivuus heikkenee. Tällöin lisääntyy myös riski rakenteellisen työttömyyden kasvuun. Työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmien lisääntymisen taustalla on ollut voimakas talouden rakennemuutos, jossa uudet työpaikat syntyvät eri aloille ja alueille kuin mistä niitä on tuhoutunut.

Alkuvuonna avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt samalla kun työttömien työnhakijoiden määrä on nopeasti lisääntynyt. Talouden laskusuhdanne heikentää luonnostaan työmarkkinoiden toimintaa, mutta tämäkin kriisi on kohdellut alueita ja toimialoja eri tavalla. TEM:in ammattibarometrin mukaan alkuvuonna 2020 työnantajilla on ollut pulaa mm. sosiaalityöntekijöistä, lastentarhanopettajista, hoitajista ja siivoojista.

⁴ Kyseessä on nk. Beveridge-käyrä, josta käytetään myös nimitystä UV-käyrä, missä U viittaa työttömyyteen (unemployment) ja V avoiimiin työpaikkoihin (vacancies).

Taantuma on puolestaan lisännyt erityisesti myyjien, ravintolatyöntekijöiden, ajoneuvon kuljettajien ja asiakaspalvelutyöntekijöiden lomautuksia.

Kuvio 4. Työmarkkinoiden yhteensopivuus: avoimet työpaikat ja työttömät työnhakijat

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

2 Ansiokehitys

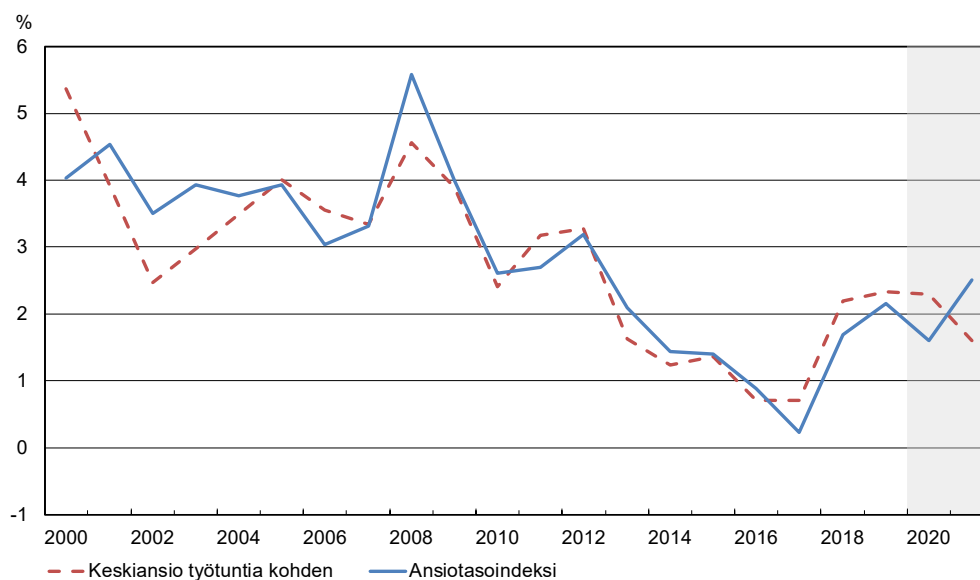
Sopimuspalkat nousivat vuonna 2019 keskimäärin 1,9 %. Muut tekijät nostivat ansi-
oita 0,3 %. Nimelliset ansiot kasvoivat siten 2,2 % ansiotasoindeksillä mitattuna. Mui-
den tekijöiden kuin sopimuskorotusten vaikutus vuosina 2006–2018 on ollut keski-
määrin 0,7 % vuodessa. Vuonna 2019 koko talouden palkkasumma kasvoi 3,1 % ja
keskiansiot 2,3 %.

Talven ja kevään 2020 aikana on solmittu lukuisia uusia työehtosopimuksia sekä yksi-
tyisen että julkisen sektorin palkansaajille. Neuvottelutulosten mukaan sopimuskoro-
tukset ovat tänä vuonna keskimäärin 1,2 %⁵. Taantuman johdosta palkkaliukumien ei
arvioida tänä vuonna merkittävästi kasvavan viime vuodesta. Ansiotaso kasvaa VM:n
ennusteen mukaan 1,6 % v. 2020. Vuosille 2020–2021 neuvotellut sopimuskorotukset
ajoittuvat tänä vuonna pääosin toiselle ja kolmannelle vuosineljännekselle. Vähene-
vän työllisyyden johdosta koko talouden palkkasumman ennustetaan supistuvan
2,8 % v. 2020.

Nimellisten ansioiden ennustetaan kasvavan 2,5 % v. 2021. Ensi vuodelle sovitut so-
pimuskorotukset ovat noin puoli prosenttiyksikköä tätä vuotta suuremmat ja ajoittuvat
tätä vuotta yleisemmin myös ensimmäiselle vuosineljännekselle. Ansiotason nousun
ennustetaan jäävän 2000-luvun keskimääräistä, vajaan kolmen prosentin kasvuvauh-
tia hitaammaksi. Työtuntien lisääntyminen myötä koko talouden palkkasumman en-
nustetaan kasvavan 2,9 % v. 2021.

Kuviossa 5 on kuvattu VM:n kansantalousosaston kesäkuun 2020 ennusteen mukai-
nen ansiokehitys vuosina 2020–2021 sekä ansiotasoindeksillä että kansantalouden
tilinpidon keskiansioilla mitattuna. Keskiansiot on laskettu jakamalla kansantalouden
palkkasumma palkansaajien työtunneilla. Vuonna 2020 talouden taantuma supistaa
voimakkaasti sekä palkkasummaa että työtunteja. Keskiansioiden kasvun arvioidaan
säilyvän saman suuruisena kuin viime vuonna ja nousuvauhdin hidastuvan v. 2021
noin puoleentoista prosenttiin työtuntien jo lisääntyessä työllisyyden supistumisesta
huolimatta.

⁵ Tilastokeskuksen arvio koko vuoden sopimuspalkkaindeksin nousuksi 28.5.2020.

Kuvio 5. Ansiokehitys vuosina 2000–2021

Lähde: Tilastokeskus, ennuste VM

Taulukossa 2 on puolestaan eritelty ansiotasoindeksin ja säännöllisen ansion indeksin mukainen ansiokehitys työnantajasektoreittain sekä jaettu muutos sopimuspalkkoihin ja muihin tekijöihin. Säännöllisen ansion indeksi ei sisällä kertaeriä ja tulospalkkioita.

Taulukko 2a. Ansiokehitys vuosina 2019–2021

	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljänneksestä, %	
	2019	2020*	2021**	IV/2019	IV/2020*
Ansiotasoindeksi	2,2	1,7	2,5	2,1	1,8
Sopimuspalkkaindeksi	1,9	1,2		1,9	1,2
Muut tekijät	0,3	0,5		0,2	0,6
Yksityinen sektori	1,8	1,8		1,7	1,9
Sopimuspalkkaindeksi	1,6	1,2		1,5	1,4
Muut tekijät	0,2	0,6		0,2	0,5
Teollisuus	1,3	1,6		1,3	1,9
Sopimuspalkkaindeksi	1,6	1,1		1,5	1,3
Muut tekijät	-0,3	0,5		-0,2	0,6
Valtio	2,7	2,1		2,7	2,3
Sopimuspalkkaindeksi	2,6	1,7		2,6	1,9
Muut tekijät	0,1	0,4		0,1	0,4
Kunnat	3,4	1,4		3,3	1,1
Sopimuspalkkaindeksi	3,0	1,0		2,9	0,8
Muut tekijät	0,4	0,4		0,4	0,3

Taulukko 2b. Säännöllisen ansiotason kehitys vuosina 2019–2021

	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljänneksestä, %	
	2019	2020*	2021	IV/2019	IV/2020*
Säännöllisen ansion indeksi	2,2	1,5		2,2	1,6
Sopimuspalkkaindeksi	1,8	1,0		1,7	1,1
Muut tekijät	0,4	0,5		0,5	0,5
Yksityinen sektori	2,0	1,8		2,0	1,9
Sopimuspalkkaindeksi	1,6	1,2		1,5	1,4
Muut tekijät	0,4	0,6		0,5	0,5
Teollisuus	1,8	1,6		1,8	1,9
Sopimuspalkkaindeksi	1,6	1,1		1,5	1,3
Muut tekijät	0,2	0,5		0,3	0,6
Valtio	2,2	1,3		2,2	1,5
Sopimuspalkkaindeksi	1,9	0,9		1,9	1,1
Muut tekijät	0,3	0,4		0,3	0,4
Kunnat	2,9	0,6		2,8	0,3
Sopimuspalkkaindeksi	2,3	0,3		2,2	0,0
Muut tekijät	0,6	0,3		0,4	0,3

*=Tilastokeskuksen laskelma 28.5.2020, **=Valtiovarainministeriön kansantalousosaston ennuste 16.6.2020

3 Hinnat ja ostovoima

3.1 Hinnat

Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli 0,8 %, kun vuoden 2019 inflaatioksi muodostui 1,0 %. Erityisesti ruuan hintojen nousu kiihdytti inflaatiota tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Huhtikuussa 2020 hinnat kääntyivät laskuun energian hintojen laskiessa voimakkaasti öljyn maailmanmarkkinahintojen romahtaessa. Halpa energia ei vielä ole välittynyt muihin hintoihin merkittävästi. Ruuan ja palveluiden hinnat jatkoivat nousua myös huhtikuussa, mutta vuosimuutos hidastui selvästi.

Vuonna 2020 kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna inflaatioksi ennustetaan 0,3 %. Öljyn hinnan lasku alentaa energian kustannuksia ja näkyy suoraan energian hinnan laskuna. Energian hintojen lasku näkyy muiden hintojen nousua hidastavasti. Koronaviruksen johdosta käynnistetyt poikkeustoimenpiteet sekä tulevan kehityksen epävarmuus heikentävät kulutuskysyntää merkittävästi tänä vuonna, mikä näkyy hyvin alhaisena inflaationa.

Inflaatiopaineiden odotetaan kokonaisuutena kasvavan hitaasti ennustejakson seuraavina vuosina. Ansiotason nousun odotetaan vähitellen heijastuvan laajemmin hintoihin. Kulutuskysyntä kasvaa tasaisesti, mutta koronakriisin tuoma epävarmuus hidastaa kysynnän palautumista kriisiä edeltävälle tasolle. Vuosina 2021 ja 2022 kansallisen kuluttajahintaindeksin odotetaan nousevan 1,1 % ja 1,4 %.

Eurojärjestelmän kesäkuun 2020 asiantuntija-arvioissa euroalueen inflaation odotetaan hidastuvan 0,3 prosenttiin v. 2020 viime vuoden 1,2 prosentista. Pääasiallisena syynä on energian hintainflaation selvä hidastuminen öljyn hinnan muutosta seuraten sekä taloudellisen aktiviteetin hidastuminen, millä on vaikutusta myös tulevien vuosien inflaatiopaineiden maltillisuuteen.

Tämän jälkeen inflaation odotetaan nousevan 0,8 prosenttiin v. 2021 ja edelleen 1,3 prosenttiin v. 2022. Suomen inflaation ennakoidaan siis pysyvän ennustejaksolla euroalueen keskiarvon tuntumassa.

Taulukko 3. Kuluttajahintaindeksi huhtikuussa 2020

	2019/2018		04–2020 / 04–2019	
	Vuosi-inflaatio (%)	Vaikutus indeksiin (%-yks)	Viim. 12 kk muutos (%)	Vaikutus indeksiin (%-yks.)
Kokonaisindeksi	1,0	1,0	-0,3	-0,3
Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	1,2	0,2	1,0	0,1
Alkoholijuomat ja tupakka	3,8	0,2	3,8	0,2
Vaatetus ja jalkineet	-0,5	0,0	-2,4	-0,1
Asuminen, vesi, sähkö ja muut	1,9	0,4	0,2	0,0
Kalusteet, kodinkoneet, kodinhuolto	0,2	0,0	-0,1	0,0
Terveys	0,9	0,0	0,4	0,0
Liikenne	0,3	0,0	-4,9	-0,7
Viestintä	-0,1	0,0	-0,2	0,0
Kulttuuri ja vapaa-aika	-0,5	-0,1	-0,3	0,0
Koulutus	1,4	0,0	0,4	0,0
Ravintolat ja hotellit	2,2	0,2	0,3	0,0
Muut tavarat ja palvelut	0,7	0,1	1,2	0,1

Lähde: Tilastokeskus

3.2 Palkansaajien yhteenlaskettu ostovoima

Palkansaajien ostovoimalla on keskeinen rooli kulutuskysynnän ja sen myötä myös yleisen taloudellisen aktiviteetin kannalta. Kotitalouksien ostovoima on kasvanut nopeasti viime vuosina ja siten kotitalouksien säästämisaste on kääntynyt lievään nousuun. Säästämisaste on edelleen historiallisesti alhaisella tasolla.

Kansantalouden palkansaajien ostovoiman kehitys määräytyy pitkälti ansiotason, työllisyyden, inflaation ja verotuksen perusteella. Palkansaajien ostovoima supistuu 1,3 % vuonna 2020 ja kasvaa 1,1 % vuodessa vuosina 2021 ja 2022. Ostovoiman kasvua hidastaa covid-19-epidemia ja sen vaikutukset talouden kehitykseen.

Palkkasumma supistuu 2,8 % vuonna 2020 työpanoksen kysynnän supistuessa voimakkaasti. Palkkasumman kasvu jatkuu vajaan kolmen prosentin vuosivauhtia tulevina vuosina. Työpanoksen kasvu sekä ansiotason nousu tukevat palkkasumman kasvua.

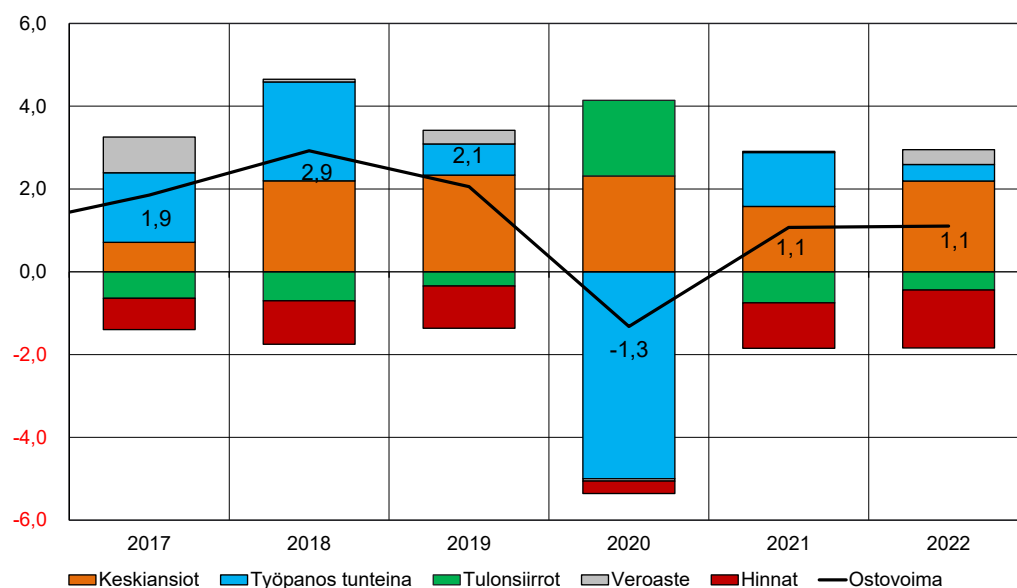
Ansiotason nousu hidastuu tänä vuonna 1,6 prosenttiin sopimuskorotusten ajoituksessa enemmän vuoden toiselle neljännekselle tai myöhemmäksi sekä liukumien pysyessä alhaisina. Sen jälkeen ansiotason nousu nopeutuu.

Laskelmassa on tehty seuraavat oletukset: valtionverotuksessa tehdään asteikkoihin inflaatiotarkistukset ja työeläkevakuutusmaksun nousu 2020 nostaa palkansaajan veroastetta. Kokonaisuudessaan palkansaajan veroaste ei muutu vuonna 2020.

Palkansaajien yhteenlasketussa ostovoimalaskelmassa tulonsiirroista merkittävimmän erän muodostavat työttömyyskorvaukset, jotka osaltaan vaimentavat suhdannevaihteluiden vaikutuksia tulonmuodostukseen. Työttömyyskorvausten lisäksi oheisessa ostovoimalaskelmassa on otettu huomioon mm. lapsilisät, asumistuki ja vanhempainrahat. Etenkin vuonna 2020 työttömyyskorvaukset nousevat työllisyystilanteen heikentyessä nopeasti sekä lomautusten kasvaessa.

Inflaatio ei tänä vuonna merkittävästi hillitse ostovoiman kasvua. Inflaatiopaineiden odotetaan kokonaisuutena kasvavan hitaasti ennustejakson seuraavina vuosina.

Kuvio 6. Palkansaajien yhteenlasketun ostovoiman muutos (%) ja osatekijöiden vaikutus (%-yks.)

Lähde: Euroopan komissio, VM

4 Talouden kilpailukyky

4.1 Palkat, tuottavuus ja yksikkötyökustannukset Suomessa ja euroalueella

Suomessa palkansaajakorvaukset⁶ palkansaajaa kohden nousivat 1,6 % vuonna 2019, kun euroalueella ne nousivat keskimäärin 2,0 %. Komissio ennustaa Suomen palkansaajakorvausten kasvun palkansaajaa kohden olevan vuosina 2019–2021 keskimäärin 2,1 prosenttia, mikä on selvästi yli euroalueelle ennustetun 1,1 prosentin keskiarvon. Komission Suomen ennusteessa ei ole huomioitu koronakriisin aikana päätettyjä toimia työnantajien sivukulujen alentamiseksi kuten TyEL-maksun alentamista 2,6 %-yksiköllä tai valtion osallistumista peruspäivärahaa vastaavalla summalla lomautuspäivärahojen rahoittamiseen, joka pienentää työn sivukuluihin kohdistuvaa korotuspainetta. Toimikunnalla ei ole tietoa muissa maissa tehdyistä vastaavista järjestelyistä.

⁶ Palkansaajakorvaukset käsittävät palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaaliturvamaksut.

Taulukko 4. Koko talouden työvoimakustannukset työntekijää ja tuotettua yksikköä kohden euro-alueella ja Suomessa⁷

	2015	2016	2017	2018	2019e	2020e	2021e	Keskimäärin		Yhteensä	
								99-18	19-21e	99-18	19-21e
Euroalue											
Palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden, %-muutos	1,4	1,3	1,7	2,2	2,0	-1,5	2,9	2,1	1,1	52,5	3,5
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,7	-0,3	-0,1	-0,1	-0,4	-	-	-0,1	-	-2,4	-
Palkat ja palkkiot palkansaajaa kohden, %-muutos	2,1	1,6	1,7	2,3	2,4	-	-	2,3	-	56,2	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,1	0,6	0,9	0,4	0,1	-6,0	4,6	0,7	-0,4	15,0	-1,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,3	0,7	0,8	1,8	2,0	4,5	-1,7	1,4	1,5	32,6	4,7
Suomi											
Palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden, %-muutos	1,4	0,9	-1,1	1,3	1,6	2,1	2,8	2,4	2,1	59,5	6,6
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,2	0,2	-1,6	-0,7	-0,8	-	-	-0,2	-	-4,8	-
Palkat ja palkkiot palkansaajaa kohden, %-muutos	1,3	0,7	0,5	2,0	2,4	-	-	2,6	-	67,5	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,6	2,2	2,0	-0,9	0,0	-4,2	2,6	0,9	-0,5	19,5	-1,5
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,8	-1,3	-3,1	2,2	1,6	6,3	0,2	1,5	2,7	33,5	8,2

Tiedot ilmenevät taulukosta 4, jossa esitetään Suomen ja euroalueen tiedot työvoimakustannusten, tuottavuuden ja nimellisten yksikkötyökustannusten kehityksestä vuosina 2015–2021.⁸ Ennustevuosien osalta tiedot ovat Euroopan komission toukokuun 2020 ennusteesta ja saattavat siten poiketa muista tämän raportin ennusteluista, jotka ovat VM:n kansantalousosaston kesäkuun 2020 suhdanne-ennusteen mukaisia.

Tuottavuus työntekijää kohden on kohonnut Suomessa rahaliiton aikana keskimäärin hieman euroaluetta nopeammin. Vuonna 2019 tuottavuus ei Suomessa kasvanut ollenkaan ja euroalueellakin vain 0,1 %. Komission ennusteessa euroalueen tuotta-

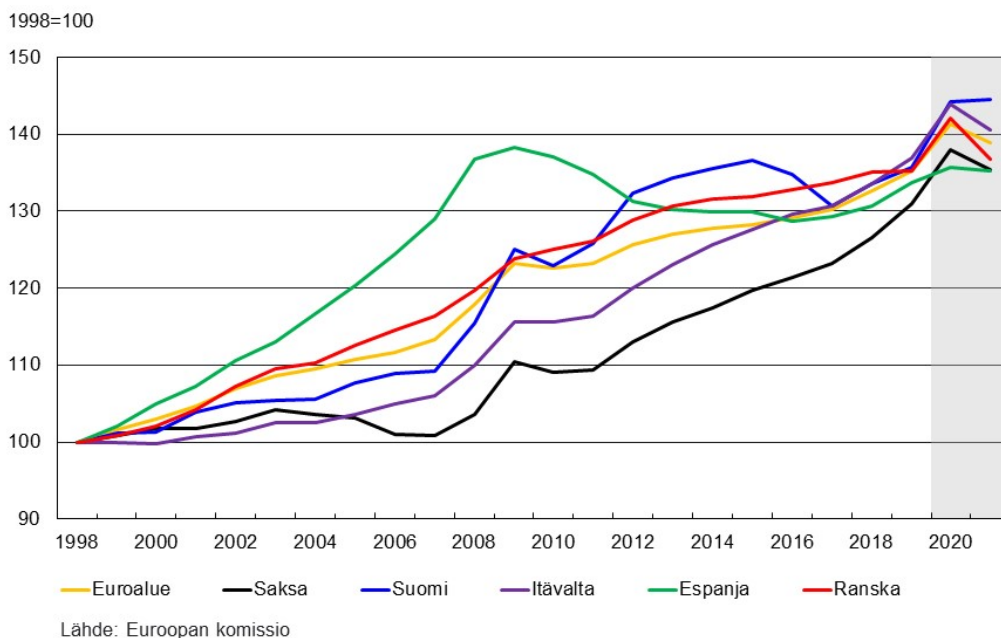
⁷ Lähde: Eurostat, Euroopan komission ennuste (toukokuu 2020). Työnantajan sosiaaliturvamaksujen vaikutus lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten palkkojen ja palkkioiden osamäärän avulla. Nimelliset yksikkötyökustannukset lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisen tuottavuuden osamääränä.

⁸ Liitteessä 2 vastaavat tiedot on esitetty myös valikoiduille joukolle muita euromaita.

vuuskehityksen odotetaan taantuman seurauksena vaihtelevan poikkeuksellisen paljon vuosina 2020–2021. Suomen tuottavuuden ennakoidaan vaihtelevan lähivuosina vähemmän kuin euroalueella keskimäärin.

Palkansaajakohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisen tuottavuuden suhteen avulla voidaan laskea yleisin kustannuskilpailukyvyyn indikaattori eli nimelliset yksikkötyökustannukset. Kun tuottavuus kehittyy palkansaajakorvauksia nopeammin, yksikkötyökustannukset alenevat.

Kuvio 7. Koko talouden nimellisten yksikkötyökustannusten kehitys 1998–2021

Suomen nimelliset yksikkötyökustannukset kasvoivat huomattavasti euroalueen keskiarvoa ripeämmin vuosina 2008–2009 ja 2011–2012 (kuvio 7). Vuonna 2016 Suomen yksikkötyökustannuksissa tapahtui merkittävä käänne, kun ne laskivat 1,3 % kasvettuaan sitä ennen useita vuosia euroalueen keskiarvoa nopeammin. Tämä kehitys jatkui vuonna 2017, kun Suomen yksikkötyökustannukset laskivat kilpailukykysovimuksen seurauksena 3,1 %. Vuosina 2018–2019 Suomen yksikkötyökustannukset kääntyivät vajaan kahden prosentin vuosittaiseen nousuun, mikä vastasi euroalueen keskimääräistä yksikkötyökustannusten nousua.

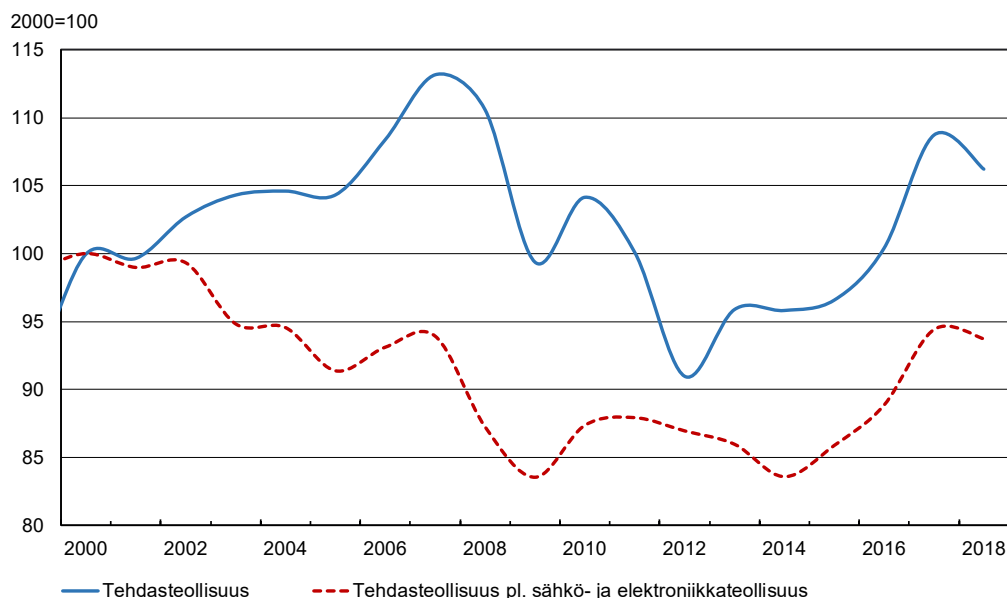
Komission ennusteen mukaan Suomen nimelliset yksikkötyökustannukset kasvavat vuosina 2020–2021 selvästi euroaluetta nopeammin. Vuonna 2020 komissio ennustaa palkansaajakorvausten palkansaaja kohti jopa supistuvan euroalueella. Erityisen

selvä ero yksikkötyökustannuksissa olisi v. 2021 kun tuottavuuden euroalueella on arvioitu hypähtävän suhdanneluontoisesti talouden taantumasta toipumisen seurauksena. Näin ollen Suomen kustannuskilpailukyvyyn ennakoitaan lähivuosina heikkenevän suhteessa muuhun euroalueeseen. Globaalin talouskasvun jyrkästä vaihtelusta johtuen tässä suhdannesyklissä yksittäisten vuosien kehitystä on syytä tulkita varovaisesti ja ennusteiden epävarmuus on normaalia isompaa.

4.2 Kustannuskilpailukyky

Edellä esitetyn yksinkertaisen euroalueen yksikkötyökustannusvertailun lisäksi kilpailukykyä voidaan arvioida samassa valuutassa laskettujen suhteellisten nimellisten yksikkötyökustannusten avulla. Tämä tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattori huomioi sekä Suomelle relevanttien kilpailijamaiden kustannuskehityksen että valuuttakurssien vaikutukset.

Kuvio 8. Tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattori 2000–2018

Kilpailukyky paranee, kun käyrä nousee

Lähde: BIS, The Conference Board, Euroopan komissio, OECD, Tilastokeskus, VM

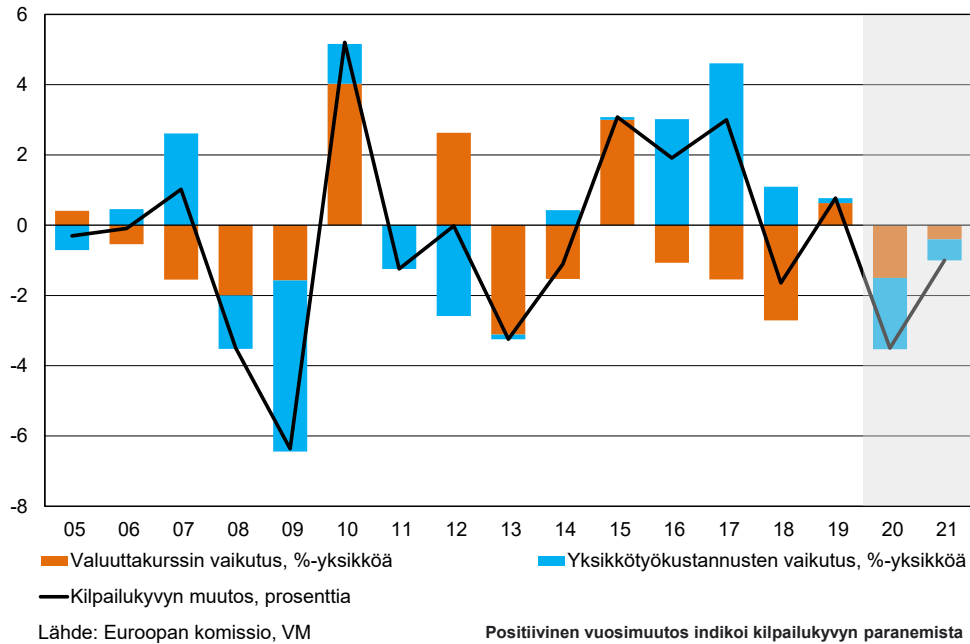
Kuviossa 8 esitetään yhteisessä valuutassa Suomen tehdasteollisuuden nimellisten yksikkötyökustannusten kehitys suhteessa viidentoista kilpailijamaan⁹ ulkomaankauppapainoilla painotettuun kehitykseen. Tehdasteollisuuden kilpailukyky oli korkeimmillaan vuonna 2007 pitempään jatkuneen myönteisen kehityksen seurauksena. Nokian matkapuhelintuotannon loppuvuosina 2008–2012 sähkö- ja elektroniikkateollisuudella oli puolestaan negatiivinen vaikutus kustannuskilpailukykyyn.

Tehdasteollisuuden kustannuskilpailukyky alkoi vahvistua vuoden 2014 jälkeen. Vuonna 2017 kustannuskilpailukyky parani merkittävästi kilpailukykysovimuksen ja hyvin voimakkaan tuottavuuden kasvun siivittämänä. Vuonna 2018 tuottavuuden aleneminen tehdasteollisuudessa heikensi hieman Suomen tehdasteollisuuden kustannuskilpailukykyä.

Kustannuskilpailukykyä voidaan tarkastella myös koko talouden tasolla. Suljetun sektorin kustannuskehitys nimittäin vaikuttaa välillisesti avoimen sektorin kilpailukykyyn, sillä avoin sektori käyttää myös suljetun sektorin palveluja. Kuviossa 9 on jaettu Euroopan komission Suomelle laskema koko talouden kustannuskilpailukykyindikaattori komponentteihinsa, suhteellisiin nimellisiin yksikkötyökustannuksiin ja valuuttakursiin. Suomen yksikkötyökustannukset on tässä indikaattorissa suhteutettu 37 maan ulkomaankauppapainoilla painotettuun kehitykseen¹⁰.

⁹ Yhdysvallat, Japani, Saksa, Ranska, Iso-Britannia, Italia, Kanada, Alankomaat, Belgia, Tanska, Ruotsi, Norja, Espanja, Itävalta, Etelä-Korea. Euroalueen ulkopuolisten maiden yksikkötyökustannukset on muutettu euroiksi vuoden keskipäivää käyttäen.

¹⁰ EU-28 sekä Yhdysvallat, Japani, Sveitsi, Norja, Turkki, Kanada, Australia, Uusi Seelanti, Meksiko.

Kuvio 9. Koko talouden kustannuskilpailukykyindikaattori

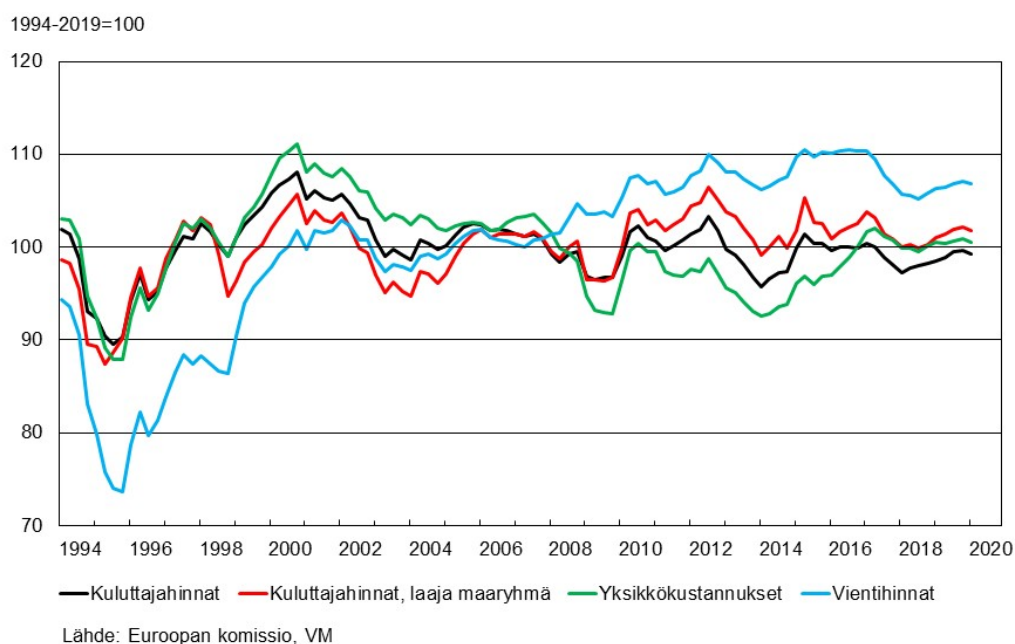
Vuosina 2013–2015 valuuttakurssien muutokset vaikuttivat koko talouden kilpailukykyindikaattoriin voimakkaammin kuin yksikkötyökustannukset. Vuosina 2016–2018 yksikkötyökustannusten aleneminen on selvästi parantanut Suomen kustannuskilpailukykyä, mutta euron vahvistuminen on toisaalta syönyt osan tästä kilpailukyvyyn paranemisesta. Euron heikkeneminen tuki hienoisesti kustannuskilpailukykyä v. 2019. Komission ennusteen mukaan Suomen kustannuskilpailukyky heikkenee vuosina 2020–2021 sekä valuuttakurssin vahvistumisen että suhteellisten yksikkötyökustannusten nousun seurauksena.

4.3 Muut koko talouden kustannuskilpailukyvyyn indikaattorit

Yksikkötyökustannuksia on käytetty yleisimmin kustannuskilpailukyvyyn mittarina, koska niiden on perinteisesti katsottu heijastavan parhaiten eroja eri maiden tuottavuus- ja kustannuskehityksessä. Kuviossa 10 esitetään muita suhteellisen kustannustason mittareita, kuten suhteellisia kuluttajahintoja ja suhteellisia vientihintoja. Näitä tietoja ei ole saatavilla pelkästään tehdasteollisuuden osalta, joten tarkastelussa on tyydyttävä koko taloutta kuvaaviin indikaattoreihin.

On syytä muistaa, että nämä indikaattorit sisältävät valuuttakurssin muutoksen vaikutuksen. Tästä johtuen kaikki kuvion 10 indikaattorit laskevat valuuttakurssin vahvistuessa vuonna 2013 ja nousevat vastaavasti vuonna 2015 Suomen kauppapainoista lasketun efektiivisen nimellisen valuuttakurssin heikentyessä.

Kuvio 10. Koko talouden kilpailukykyindikaattoreita: reaalin efektiivinen valuuttakurssi eri hintakäsitteillä deflatoituna¹¹

Kuluttajahinnoilla deflatoitu efektiivinen valuuttakurssi (musta käyrä) on hintakehityksen indikaattori, joka kilpailukyvyn näkökulmasta palautuu ostovoima-ajatteluun. Tämä indikaattori on pyörinyt pitkän aikavälin keskiarvonsa tuntumassa ilman selvää trendiä suuntaan tai toiseen. Yksikkötyökustannusten (vihreä käyrä) avulla tarkasteltu koko talouden kustannuskilpailukyky heikkeni vuosina 2000–2009. Vuosina 2015–2017 yksikkötyökustannuksilla mitattu kustannuskilpailukyky parani suhteessa verrokkimaihin. Viime vuosina kilpailukyvyssä ei tämän mittarin mukaan ole tapahtunut juuri muutosta.

Vientihinnoilla deflatoitu indikaattori (sininen käyrä) antaa varsin erilaisen kuvan Suomen kilpailukyvyn kehityksestä kuin muut indikaattorit. Se kuvaa sitä, että Suomen

¹¹ Käyrä nousee kun Suomen suhteelliset hinnat laskevat, eli kilpailukyky paranee. Kun suhteellinen nimellinen valuuttakurssi muuttuu, kaikki käyrät nousevat tai laskevat samassa suhteessa. Maakorissa ovat mukana samat 37 maata kuin kuviossa 9 ja laajassa maaryhmässä lisäksi Venäjä, Kiina, HongKong, Etelä-Korea ja Brasilia.

vientihinnat ovat laskeneet suhteessa vertailuryhmään. Indikaattorin mukaan Suomen kilpailukyvyyn voi vientihintojen laskun myötä tulkita parantuneen 2000-luvun alkupuolelta lähtien. Toisaalta vientihintojen lasku voi kertoa myös tuotteiden kilpailijoita heikommasta laadusta tai elektroniikkateollisuuden suuresta painosta aiempina vuosina. Suomalainen vientiyritys tai palkansaaja ei vientihintojen laskusta hyödy, sillä positiivisen tuottavuuskehityksen hyödyt ovat valuneet ulkomaille halvempien tuotteiden muodossa. Tämä on seurausta siitä, että Suomessa tuotetaan huomattavasti tuotteita, joissa on alhainen arvonlisäys ja kova kansainvälinen kilpailu. Vientiteollisuuden näkökulmasta indikaattorit näyttävät osoittavan, että vuodesta 2004 vuoteen 2012 saakka sen myyntihinnat (sininen käyrä) laskivat samalla kun yksikkötyökustannukset (vihreä käyrä) nousivat. Nokian matkapuhelintuotannon hiipuesssa vuonna 2012 vientihintojen lasku hidastui selvästi, ja vuosina 2017–2018 Suomen vientihinnat nousivat hieman. Vuodesta 2014–2017 yksikötyökustannukset laskivat melko selvästi. Viime vuonna vientihinnat näyttävät jälleen kääntyneen lievään laskuun suhteessa kilpailijamaihin.

4.4 Kilpailukyky ja tulonmuodostus

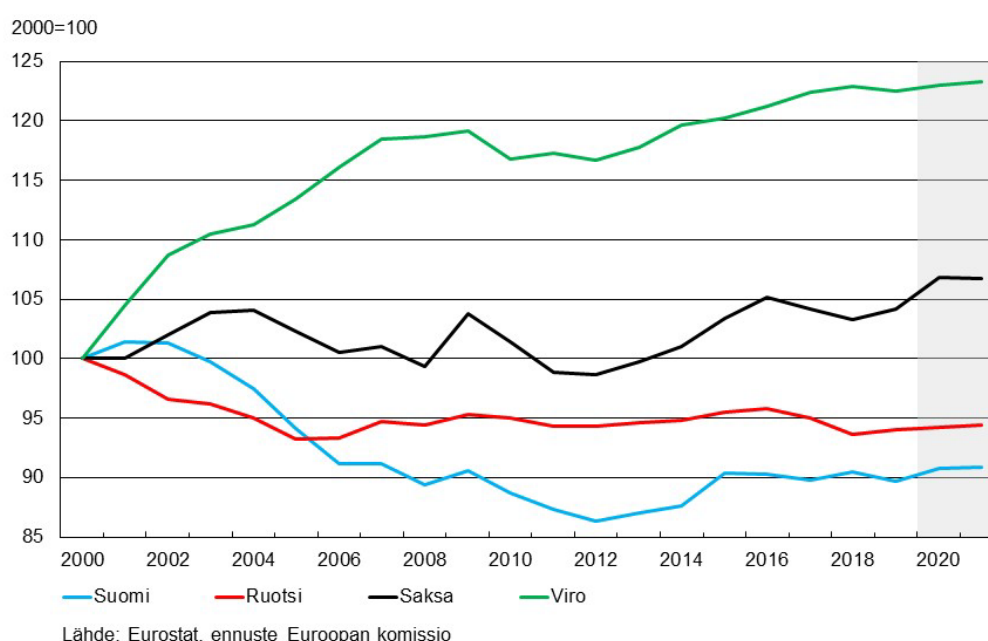
Kilpailukykyä voidaan tarkastella myös suhteellista kustannustasoa mittaavia indikaattoreita laajemmin, kykynä kerryttää talouskasvua. Koko talouden tasolla hyvä kilpailukyky heijastuu yritysten kannattavuuteen, myönteiseen talouskasvuun ja materiaaliseen hyvinvointiin. Yrityksissä kannattavuutta ja kilpailukykyä määrittää keskeisesti tuottavuuden kehitys. Muita vaikuttavia tekijöitä työvoimakustannusten ohella ovat yritysten omien lopputuotteiden ja palveluiden myyntihinta. Lisäksi merkitystä on välituotepanosten, kuten raaka-aineiden, energian, vuokrien ja yritysten käyttämien palveluiden, hintakehityksellä. Seuraavassa tarkastellaan keskeisiä kehityssuuntia suomalaisten tuotteiden ja palveluiden hintakehityksestä sekä välituotteiden roolista.

Vientiyritysten kilpailukykyyn ja kannattavuuteen vaikuttavat vientituotteiden ja -palveluiden hintakehitys sekä ulkomailta ostettujen välituotepanosten kustannukset. Vaihtosuhte (kuvio 11) kuvaa Suomesta vietyjen tavaroiden ja palveluiden ja Suomeen tultujen tavaroiden ja palveluiden hintojen kehitystä kansantalouden tilinpidossa.

Suomen vaihtosuhte heikentyi merkittävästi vuodesta 2002 vuoteen 2012. Erityisesti kallistuva energia heikensi vaihtosuhdetta, sillä energiahyödykkeiden osuus tuonnissa on selvästi suurempi kuin viennissä. Samaan aikaan myöskin Suomelle tärkeiden elektroniikkatuotteiden sekä metsäteollisuuden paino- ja kirjoituspaperin hinnat laskivat maailmanmarkkinoilla.

Vuosien 2009–2012 aikana elektroniikkatuotteiden osuus koko tavaraviennistä laski merkittävästi ja vaihtosuhteen heikkeneminen pysähtyi. Öljyn hinnan romahtaminen vuosina 2014–2015 paransi huomattavasti Suomen vaihtosuhdetta. Euroopan komission vuosia 2020–2021 koskevan ennusteen mukaan Suomen vaihtosuhde vahvistuisi hieman tänä vuonna.

Kuvio 11. Vaihtosuhde 2000–2021

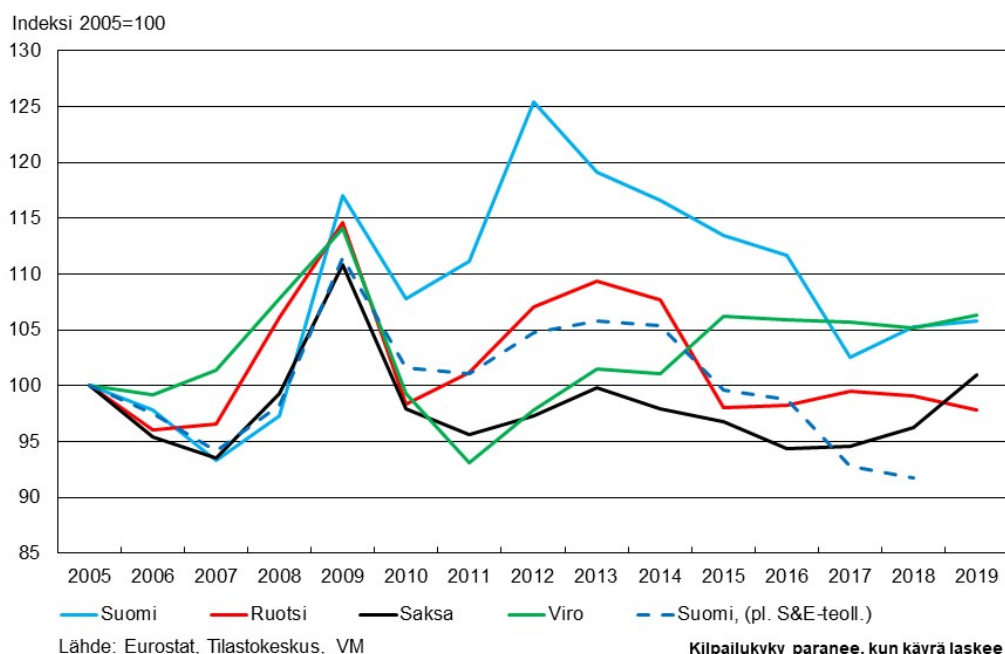
Tuonti- ja vientihintojen kehityksen vaikutusta yritysten kannattavuuteen ja palkanmaksuvaraan voidaan tarkastella reaalisilla yksikkötyökustannuksilla, jossa työvoimakustannusten kehitystä verrataan euromääräiseen arvonlisäykseen (kuvio 12). Tämän luvun alussa esitetty nimellisten yksikkötyökustannusten tarkastelu ei huomioi vaihtosuhteen heikkenemisen vaikutusta, sillä työvoimakustannukset suhteutetaan siinä tuotannon määrälliseen kehitykseen.

Reaalisilla yksikkötyökustannuksilla tarkasteltuna¹² Suomen tehdasteollisuuden kustannuskilpailukyky suhteessa muihin maihin heikentyi vielä enemmän kuin nimellisillä yksikkötyökustannuksilla mitattuna vuosien 2008–2012 aikana. Tähän oli syynä erityisesti sähkö- ja elektroniikkateollisuuden arvonlisäyksen romahdus, sillä muun tehdasteollisuuden reaalisten yksikkötyökustannusten kasvu on ollut huomattavasti maltti-

¹² Palkansaajakorvaukset jaettuna arvonlisäyksellä käyvin hinnoin.

sempaa. Vuoden 2012 jälkeen Suomen tehdasteollisuuden reaaliset yksikkötyökustannukset ovat olleet laskevalla uralla. Vuonna 2017 kilpailukykysojimus ja teollisuuden arvonlisäyksen kasvu laskivat reaalisia yksikkötyökustannuksia merkittävästi. Vuonna 2018 reaaliset yksikkötyökustannukset nousivat Suomen tehdasteollisuudessa selvästi, sillä palkansaajakorvaukset kääntyivät kasvuun samalla kun erityisesti elektroniikkateollisuuden tuotanto supistui jyrkästi. Vuonna 2019 kustannusten nousuvauhti hidastui selvästi. Saksassa reaalisten yksikkötyökustannusten nousu oli viime vuonna Suomea selvästi nopeampaa.

Kuvio 12. Reaaliset yksikkötyökustannukset tehdasteollisuudessa 2005–2019

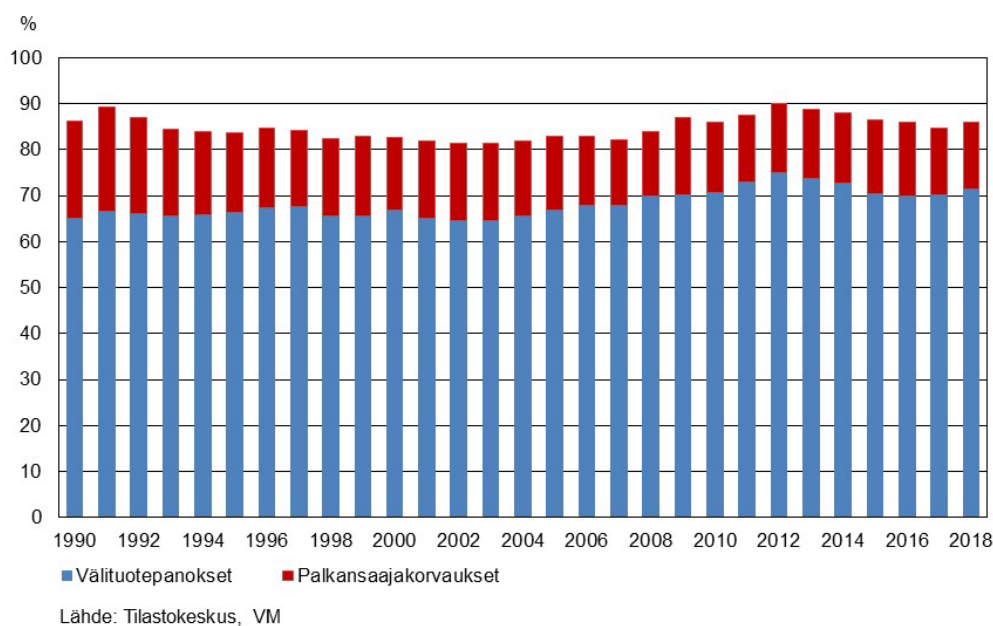

Yksityisen palvelusektorin (toimialat G,H,I,J,K,M,N) euromääräiset reaaliset yksikkötyökustannukset ovat Suomessa nousseet vuoden 2005 jälkeen hieman vähemmän kuin euroalueella keskimäärin.

Väliuotekustannusten huomioiminen kilpailukykyyn osatekijänä on entistä tärkeämpää, sillä niiden osuus teollisuusmaiden välisessä kaupassa vaihdettavien tuotteiden tuotantokustannuksista on pitkällä aikavälillä kasvanut. Myös Suomessa väliuotepanosten osuus on kasvanut ja työvoimakustannusten osuus pienentynyt (kuvio 13). Suomen tehdasteollisuudessa väliuotepanosten osuus tuotoksen (myynnin) arvosta oli 71 % vuonna 2018. Ulkomailta ostettujen väliuotepanosten kallistuminen on yksi vaihtosuhtekehitykseen vaikuttava tekijä. Väliuotepanoksista huomattavan suuri osa on kuitenkin kotimaisia. Tehdasteollisuudessa yli 60 % väliuotekäytöstä on koti-

maista¹³. Välituotekustannukset vaikuttavat siten yritysten kannattavuuteen ja kilpailukykyyn paitsi tuontien energian ja raaka-ainehintojen kautta, myös esimerkiksi vuokrien ja liike-elämän palvelujen hintakehityksen välityksellä.

Kuvio 13. Palkansaajakorvaukset ja välituotepanokset tehdasteollisuuden tuotoksessa

Välituotepanosten luomia kustannuspaineita voidaan myös tarkastella mittaamalla, kuinka paljon yhden tuotteen valmistamisesta syntyy välituote¹⁴- ja työvoimakustannuksia¹⁵ (kuvio 14). Näin tarkasteluna Suomen tehdasteollisuudessa kustannuspaineet ovat viime vuosina tulleet enemmän välituotteiden kuin suorien työvoimakustannusten suunnasta. Tässä yhteydessä on huomattava, että välituotepanokset sisältävät melko paljon epäsuoria työvoimakustannuksia, joita voidaan arvioida tarkastelemalla eri tuotteiden palkkasisältöä. Näin arvioiden tehdasteollisuuden kotimaisista välituotepanoksista miltei 40 % on palkkoja. Vuonna 2016 tehdasteollisuudessa suorien työvoimakustannusten osuus tuotoksesta oli 16 % ja epäsuorien kotimaisten työvoimakustannusten osuus tuotoksesta 11 %.¹⁶

¹³ Laskelma on tehty valtiovarainministeriön kansantalousosastolla perustuen kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoihin.

¹⁴ Välituotekäyttö (käyvin hinnoin) jaettuna tuotoksella (kiintein hinnoin).

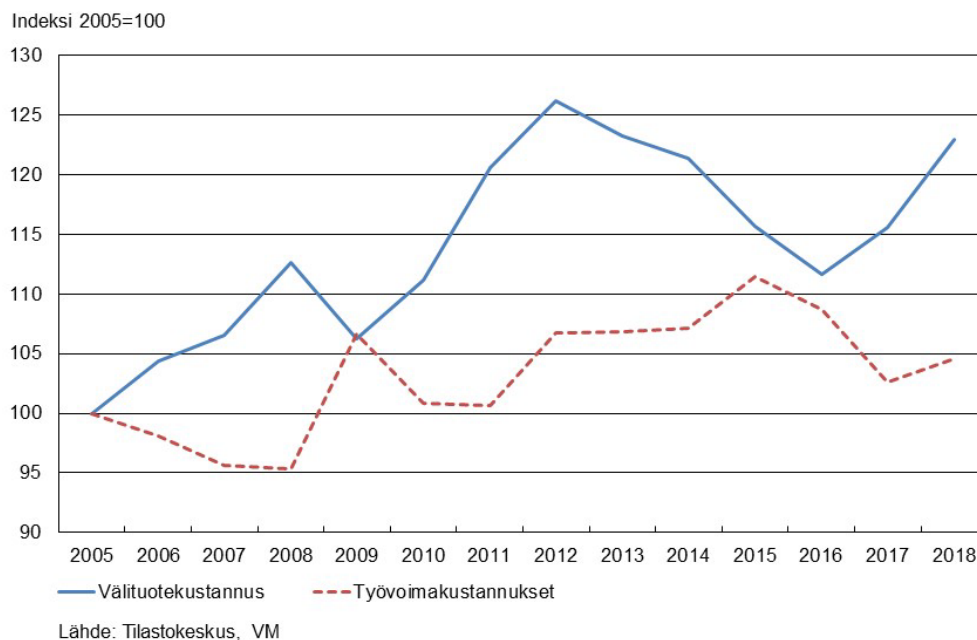
¹⁵ Palkansaajakorvaukset jaettuna tuotoksen määrällä.

¹⁶ Laskelma on tehty valtiovarainministeriön kansantalousosastolla perustuen kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoihin.

Tehdasteollisuuden työvoimakustannukset tuotosyksikköä kohden olivat vuonna 2018 vain noin 4,5 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuonna 2005. Välituotekustannukset tuotosyksikköä kohden olivat puolestaan noin 23 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuonna 2005. Tähän kehitykseen voi olla useita selityksiä, sillä välituotekustannukset tuotosyksikköä kohden muuttuvat sekä panosten määrän että hinnan muuttuessa. Yritykset ovat esimerkiksi voineet korvata omaa työtä alihankinnalla, yritysten oma tuoterakenne on voinut muuttua tai välituotteiden hinnat ovat mahdollisesti nousseet yritysten maksamia palkkoja nopeammin. Erityisesti raakaöljyn hinnan voimakkaat vaihtelut ovat viime vuosina vaikuttaneet välituotekustannusten kehitykseen.

Kuvion 14 tehdasteollisuuden välituotekustannusten kasvu näkyy osaltaan myös kuviossa 12, jossa on kuvattu tehdasteollisuuden reaalisia yksikkötyökustannuksia. Välituotepanosten hinnan nousu vähentää käypähintaista arvonlisäystä ja johtaa siten reaalisten yksikkötyökustannusten kohoamiseen vaikka palkansaajakorvaukset pysyisivät ennallaan.

Kuvio 14. Välituotekustannus ja työvoimakustannus tuotosyksikköä kohden tehdasteollisuudessa 2005–2018

Liitteet

Liite 1: Muutoksia veroissa ja etuuksissa

Seuraavassa on luettelomaisesti ja alla taulukkona tiivistetty ne veroja ja sosiaalietuksia koskevat muutokset, jotka on huomioitu valtiovarainministeriön ennusteessa ja jotka vaikuttavat tässä raportissa tarkasteltuihin tuloihin ja kustannuksiin lähivuosina. Ne on jaettu tuloista kannettaviin veroihin, jotka vaikuttavat suoraan käytettävissä oleviin nettotuloihin sekä välilliseen verotukseen, joka kuluttajahintojen kautta niin ikään vaikuttaa ostovoimakehitykseen. Lisäksi luettelo sisältää sosiaalietuksia ja yritysten veroja koskevat muutokset.

Tuloista kannettavat verot ja maksut

- Alun perin vuosille 2013–2018 käyttöön otetun uuden tuloveroluokan voimassaoloa jatketaan hallitusohjelman mukaisesti vuoden 2019 loppuun saakka. Lisäksi vuoden 2018 talousarviossa jatkettiin uuden tuloveroluokan alarajan määräaikaisen alentamisen voimassaoloa.
- Keskimääräisen kunnallisveron kiristyminen 0,04 prosenttiyksikköä v. 2019 ja 0,09% vuonna 2020
- Työasuntovähennyksen kasvattaminen v. 2019
- Työttömyysvakuutusmaksun alentaminen v. 2019 ja 2020.
- Solidaarisuusveron jatkaminen v. 2023 saakka
- Asuntolainan korkovähennysoikeuden poistaminen 2023 mennessä
- Kotitalousvähennyksen supistaminen v. 2020
- Listaamattomien yritysten henkilöstöanteja koskeva verokannustin v. 2022
- Avainhenkilölain jatko ja veroprosentin alentaminen v. 2020
- Pieni- ja keskituloisten ansiotuloverokevennys v. 2020

Välillisesti kannettavat verot

- Alkoholiveron korotukset 100 milj. euroa v. 2018 ja 30 milj. euroa v. 2019
- Ajoneuvoveron alennus 50 milj. euroa v. 2020
- Sähköisten lehtien ja kirjojen arvonnäköverokannan alentaminen 2019
- Arvonnäköveron alarajan korotus 15 000 euroon v. 2021
- Tupakkaveron kiristys asteittain 2020–2023
- Alkoholiveron korotus v. 2021
- Virvoitusjuomaveron korotus v. 2020
- Liikenteen polttonesteiden veronkorotus v. 2020
- Energiaverouudistus 2021–2023

Yritysverotus

- Yhteisöjen tulolähdejaon poistaminen
- Korkovähennysrajoituksen muutos 2019
- Yhteisöjen tulolähdejaon poistaminen 2020
- Työnantajan työttömyysvakuutusmaksun alennus 2020
- Irtaimen käyttöomaisuuden korotetut poistot 2020–2023

Liitetaulukko 1.

Koronavirustilanteen vuoksi päätettyjä toimia, joilla on vaikutusta julkisen talouden nettoluotonantoon.
mrd. euroa

	2020	2021	2022
Yritysten tukeminen: mm. Business Finlandin ja ELY-keskusten yrityksille myöntämät avustukset, yksinyrittäjien maksuvalmiuden tukeminen, ravitsemisyrittäjien tukeminen, tuki maatalous- ja luonnonvaratalousyrityksille, yleinen kustannustuki yrityksille, arvioitu Finnveran tappiokorvausten lisäys	2,0	0,4	0,2
Työttömyysturvan laajennus: omavastuuajan poistaminen, lomautusmenettelyn nopeuttaminen ja pienyrittäjille oikeus työttömyysturvaan, starttirahan maksuajan pidentäminen, työttömyysturvan maksamisen sujuvoittaminen	0,5	0,0	
Sosiaalietuuksien laajennus: pienten lasten vanhempien ja ulkomailta saapuvien tuki, toimeentulotuen määräaikainen korotus	0,2	0,0	
Lapset ja nuoret sekä ikäihmisten hyvinvointi: maksuton harrastustoiminta, varhaiskasvatus, perusopetus ja lukio-opetus, opinto-ohjaus ja nuorisotyö, opiskelijaterveydenhuolto, iäkkäiden palvelujen toimivuuden varmistaminen	0,3		
Investointihankkeet: perusväylänpito, väyläverkon kehittäminen, korjausrakentaminen ja julkisen liikenteen tuki. Vuosien 2021-2022 osalta summat perustuvat tekniseen oletukseen hankkeiden ajoittumisesta.	0,3	0,1	0,1
T&K&I, osaaminen ja hyvinvointi: mm. korkeakoulupaikkojen aloituspaikkojen lisääminen ja jatkuvan oppimisen kehittäminen, Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat, julkiset työvoima- ja yrityspalvelut ja palvelurakenteen kehittäminen.	0,3	0,1	0,0
Sosiaali- ja terveydenhuollon resurssit ja varustehankinnat sekä COVID-19-tutkimus	0,8	0,0	0,0
Muut koronatilanteesta johtuvat menolisäykset	0,5	0,0	0,0
Menolisäykset yhteensä	4,9	0,6	0,3
Yksityisen sektorin työeläkemaksun alennus 1.5.-31.12.2020. Rahoitus työeläkejärjestelmän EMU-puskurista. Puskuria kartutetaan uudelleen korottamalla työeläkemaksua vuosina 2022-2025.	-1,1	0,0	0,3
Tuloihin vaikuttavat toimet yhteensä	-1,1	0,0	0,3
Vaikutus nettoluotonantoon yhteensä	-6,0	-0,6	-0,1

Liitetaulukko 2. Toimet, joilla ei ole suoraa vaikutusta julkisen talouden nettoluotonantoon

	milj. euroa
Takaus- ja lainavaltuudet:	
Finnveran kotimaan rahoitusvaltuuksien nostaminen 4,2 mrd. eurosta 12 mrd. euroon. Nykyvaltuuksista on käytetty n 2 mrd. euroa, joten mahdollinen lisärahoitus n. 10 mrd. euroa.	10,0
Business Finlandin lainavaltuuksien lisääminen, vuosien 2020-2022 korotus yhteensä	0,3
Valtiontakaus Finnairin rahoitustarpeisiin	0,5
Valtiontakaus varustamoyhtiöille huoltovarmuudelle tärkeän rahtiliikenteen varmistamiseksi	0,6
Valtiontakaus eurooppalaisen hätätilasta aiheutuvien työttömyysriskien lieventämisen tilapäisen tukivälineen (SURE) puitteissa myönnettävien lainojen vakuudeksi	0,4
Valtiontakuu EIB:lle pankin yhteyteen perustettavasta yleiseurooppalaisesta EU Covid-19 -takuurahastosta mahdollisesti aiheutuvien tappioiden varalta	0,4
Pääomitus:	
Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääoman korotus uuden vakautusohjelman perustamiseen	0,4
Pääomasijoitus Suomen Malmijalostus Oy:lle	0,5
Finnair Oyj:n pääomitusjärjestelyt	0,7
Maksuaikatauluihin liittyvät huojennukset:	
Huojennukset 1.3.2020 tai sen jälkeen erääntyneitä veroja koskevien maksujärjestelyiden ehtoihin sekä viivästyskoron alentaminen 7 prosentista 2,5 prosenttiin. Arvonlisäveron osalta huojennus koskee myös tammi-maaliskuun tilityksiä. Vaikutusarvio vuoden 2020 verotulojen viivästymisestä vuoteen 2021.	2,1
Mahdollisuus lykätä työeläkemaksuja 3 kuukaudella	
Muita tukitoimia:	
Luottolaitosten pääomavaatimusten laskeminen	30,0
Suomen Pankin sijoitukset yritystodistuksiin	1,0
Valtion eläkerahaston sijoituksia kotimaisiin yritystodistuksiin kasvatetaan enintään 1 mrd. euroon	1,0
TyEL-takaisinlainausten helpottaminen	
Rahoitusvakausrahaston lainanottomahdollisuus talletussuojaa koskevien lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseen	2,0

Liite 2: Yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain

(Lähde: Eurostat, Euroopan komission ennuste)

Yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain								Keskimäärin		Yhteensä	
Euroalue	2015	2016	2017	2018	2019e	2020e	2021e	99-18	19-21e	99-18	19-21e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,4	1,3	1,7	2,2	2,0	-1,5	2,9	2,2	1,1	52,5	3,5
Työnantajan sotmaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,7	-0,3	-0,1	-0,1	-0,4	-	-	0,0	-	-2,4	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,1	1,6	1,7	2,3	2,4	-	-	2,3	-	56,2	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,1	0,6	0,9	0,4	0,1	-6,0	4,6	0,7	-0,4	15,0	-1,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,3	0,7	0,8	1,8	2,0	4,5	-1,7	1,5	1,5	32,6	4,7
Itävalta	2015	2016	2017	2018	2019e	2020e	2021e	99-18	19-21e	99-18	19-21e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,9	2,4	1,6	2,9	2,9	0,7	1,2	2,2	1,6	53,5	4,8
Työnantajan sotmaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	-	-	0,0	-	-0,4	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,1	2,3	1,6	2,8	2,9	-	-	2,2	-	54,2	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,4	0,8	0,8	0,7	0,4	-4,4	3,5	0,7	-0,1	14,9	-0,4
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,5	1,6	0,8	2,2	2,4	5,1	-2,3	1,5	1,7	33,6	5,2
Belgia	2015	2016	2017	2018	2019e	2020e	2021e	99-18	19-21e	99-18	19-21e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	0,1	0,6	1,8	1,9	1,7	-1,4	1,2	2,3	0,5	57,7	1,5
Työnantajan sotmaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	-1,3	-0,1	-0,5	-0,4	-	-	-0,1	-	-1,8	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	0,1	1,9	2,0	2,4	2,1	-	-	2,4	-	60,7	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,1	0,6	0,9	0,4	0,1	-5,9	4,6	0,7	-0,4	15,0	-1,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	-0,9	0,0	1,0	1,5	1,7	4,5	-3,4	1,6	0,9	37,1	2,7
Saksa	2015	2016	2017	2018	2019e	2020e	2021e	99-18	19-21e	99-18	19-21e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,8	2,3	2,6	2,9	3,2	-0,6	3,2	1,8	1,9	43,7	5,9
Työnantajan sotmaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,1	-0,2	0,0	-0,3	0,2	-	-	-0,1	-	-2,2	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,9	2,5	2,6	3,2	3,0	-	-	1,9	-	47,0	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,8	1,0	1,1	0,2	-0,3	-5,9	5,1	0,6	-0,3	13,6	-1,0
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	2,0	1,3	1,5	2,7	3,5	5,3	-1,9	1,2	2,3	26,5	7,0
Espanja	2015	2016	2017	2018	2019e	2020e	2021e	99-18	19-21e	99-18	19-21e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,0	-0,1	0,7	1,3	2,2	-2,6	3,6	2,0	1,0	47,5	3,0
Työnantajan sotmaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,8	0,1	0,1	0,4	0,4	-	-	0,1	-	1,3	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,8	-0,2	0,6	0,9	1,8	-	-	1,9	-	45,6	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,0	0,9	0,2	0,1	-0,1	-4,0	3,9	0,6	-0,1	12,9	-0,4
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,0	-0,9	0,5	1,2	2,3	1,4	-0,3	1,3	1,1	30,7	3,4
Ranska	2015	2016	2017	2018	2019e	2020e	2021e	99-18	19-21e	99-18	19-21e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,1	1,2	1,9	1,8	0,2	-2,4	2,4	2,3	0,0	57,8	0,1
Työnantajan sotmaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1	-1,6	-	-	0,0	-	-0,6	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,3	1,5	2,0	1,9	1,9	-	-	2,3	-	58,7	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,9	0,5	1,3	0,7	0,1	-7,5	6,1	0,8	-0,4	16,8	-1,1
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,2	0,7	0,6	1,0	0,1	5,1	-3,7	1,5	0,4	35,0	1,2
Italia	2015	2016	2017	2018	2019e	2020e	2021e	99-18	19-21e	99-18	19-21e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,0	0,4	0,4	2,1	1,1	-6,3	5,7	1,7	0,1	39,1	0,2
Työnantajan sotmaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	-0,5	0,1	0,4	0,3	-	-	-0,1	-	-2,5	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,3	0,8	0,3	1,7	0,8	-	-	1,8	-	42,7	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,1	-0,1	0,5	0,0	-0,3	-7,9	5,0	-0,2	-1,2	-3,8	-3,5
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,9	0,4	-0,1	2,1	1,4	1,6	0,7	1,9	1,2	44,6	3,8
Alankomaat	2015	2016	2017	2018	2019e	2020e	2021e	99-18	19-21e	99-18	19-21e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	-0,3	1,6	1,0	1,9	2,9	2,2	1,5	2,3	2,2	58,1	6,7
Työnantajan sotmaksujen vaikutus, %-yksikköä	-1,6	0,0	0,0	0,3	0,2	-	-	0,0	-	1,0	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,3	1,6	1,0	1,6	2,7	-	-	2,3	-	56,6	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,0	0,6	0,7	0,1	0,0	-4,8	3,5	0,8	-0,4	17,3	-1,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	-1,3	0,9	0,3	1,7	3,0	7,0	-2,0	1,5	2,6	34,8	8,0
Suomi	2015	2016	2017	2018	2019e	2020e	2021e	99-18	19-21e	99-18	19-21e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,4	0,9	-1,1	1,3	1,6	2,1	2,8	2,4	2,1	59,5	6,6
Työnantajan sotmaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,2	0,2	-1,6	-0,7	-0,8	-	-	-0,2	-	-4,8	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,3	0,7	0,5	2,0	2,4	-	-	2,6	-	67,5	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,6	2,2	2,0	-0,9	0,0	-4,2	2,6	0,9	-0,5	19,5	-1,5
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,8	-1,3	-3,1	2,2	1,6	6,3	0,2	1,5	2,7	33,5	8,2
Työnantajan sotmaksujen vaikutus lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten palkkojen ja palkkioiden osamäärän avulla.											
Yksikkötyökustannukset lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten tuottavuuden osamäärän avulla.											

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-334-2 (pdf)

Kesäkuu 2020